

UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA

***Suport de curs
Dreptul afacerilor***

**Titularul cursului
Slutu Nicolae dr. în drept**

**Recomandat pentru studenții specialităților
361.1 Contabilitate
363.1 Business și administrare
364.1 Finanțe și bănci
812.1 Turism**

Chișinău 2015

Cuprins

Introducere	3
Tema 1: Noțiuni introductive privind dreptul afacerilor	6
1.1. Noțiunea și obiectul dreptului afacerilor	6
1.2. Evoluția istorică a dreptului afacerilor	7
1.3. Corelația dreptului afacerilor cu alte ramuri de drept	8
1.4. Principiile dreptului afacerilor	8
1.5. Izvoarele dreptului afacerilor	9
Tema 2: Subiectele dreptului afacerilor	10
2.1. Noțiuni generale ale subiectelor dreptului afacerilor	10
2.2. Persoana fizică ca subiect al dreptului afacerilor	11
2.3. Întreprinderea ca subiect de drept al afacerilor	11
2.4. Statul și organele administrației publice locale – subiecte de drept al afacerilor	12
Tema 3: Antreprenoriatul	14
3.1. Noțiunea și elementele antreprenoriatului	14
3.2. Genurile activității antreprenoriale	15
Tema 4: Reglementarea juridică a activității de antreprenoriat	17
4.1. Dispoziții generale	17
4.2. Eliberarea licențelor pentru desfășurarea anumitor genuri de activitate în RM	17
4.3. Evidența contabilă la întreprindere și reglementarea ei juridică	18
4.4. Impozitarea agenților economici. Clasificarea impozitelor	19
4.5. Protecția concurenței și limitarea activității întreprinderilor	20
Tema 5: Formele juridice de organizare a întreprinderilor	22
5.1. Întreprinderea individuală	22
5.2. Societatea în nume colectiv	23
5.3. Societatea în comandită	24
5.4. Societatea cu răspundere limitată	25
5.5. Societatea pe acțiuni	27
5.6. Cooperativa de producție	30
5.7. Întreprinderea de stat	32
5.8. Întreprinderea municipală	33
5.9. Întreprinderea de arendă	34
Tema 6: Structuri și uniuni de întreprinderi	36
6.1. Structuri ale întreprinderilor	36
6.2. Uniuni de întreprinderi reglementate de legislația RM	37
6.3. Alte uniuni de întreprinderi	39
Tema 7: Regimul juridic al patrimoniului întreprinderii	40
7.1. Clasificarea bunurilor	40
7.2. Capitalul social	40
7.3. Bunurile necorporale	41
Tema 8: Încetarea activității de antreprenoriat	44
8.1. Reorganizarea întreprinderilor	44
8.2. Lichidarea întreprinderilor	45
TEMATICA REFERATELOR	47
SUBIECTE PENTRU EXAMEN	48
BIBLIOGRAFIE	49

Introducere

Dreptul afacerilor și proprietății intelectuale încorporează ansamblul normelor juridice care reglementează activitatea economică a întreprinzătorilor persoanele fizice și juridice, statutul juridic al întreprinzătorilor, drepturile de proprietate intelectuală (personale nepatrimoniale și patrimoniale) cu caracter exclusiv asupra rezultatelor activității creative a omului, precum și normele ce reglementează relațiile dintre întreprinzători și stat.

Disciplina respectivă urmărește scopul familiarizării studenților cu principiile dreptului afacerilor și proprietății intelectuale, legislația ce reglementează activitatea de întreprinzător, deosebirea activității de întreprinzător de alte activități social – utile, determinarea cercului de activități premise față de cele pot fi practicate în baza permiselor speciale (licențelor), monopol de stat sau a activităților interzise, procedura de înregistrare de stat a subiectelor dreptului afacerilor, organizarea și activitatea persoanei juridice, modul de reorganizare și lichidare a subiectelor dreptului afacerilor, procesul de insolvență.

Competențe generice:

- Abilitatea de autoinstruire.
- Soluționarea corectă a situațiilor posibile.
- Dezvoltarea abilităților decizionale.

Competențe specifice:

- să demonstreze cunoașterea instituțiilor dreptului afacerilor, și esența normelor juridice ce le reglementează.
- să aplice cunoștințele obținute și normele juridice în activitatea practică.
- să aprecieze corect diverse situații în baza cunoștințelor obținute.
- să demonstreze capacitatea de a consulta clienții în domeniul respectiv.
- să evalueze locul și rolul dreptului afacerilor din perspectiva propriei specialități

La nivel de cunoaștere studenții trebuie:

- să fundamenteze conceptul dreptului afacerilor și să-i găsească locul în sistemul național de drept;
- să identifice raporturile juridice care fac obiectul dreptului afacerilor;
- să caracterizeze izvoarele dreptului afacerilor;
- să deosebească activitatea de întreprinzător de alte activități social utile;
- să identifice elementele activității de întreprinzător
- să caracterizeze genurile de activitate de întreprinzător;
- să caracterizeze modurile de intervenție a statului în activitatea de întreprinzător;
- să definească noțiunea de întreprinzător;
- să numească subiectele care au dreptul să desfășoare activitate de întreprinzător;

- să descrie procedura de constituire a persoanelor juridice cu scop lucrativ;
- să definească noțiunea de capital social și s-o deosebească de noțiunea de patrimoniu și de alte noțiuni asemănătoare;
- să caracterizeze drepturile și obligațiile participantului (fondatorului, asociatului, membrului, acționarului) la persoana juridică cu scop lucrativ;
- să explice procedura de formare și modificare a capitalului social;
- să numească și să caracterizeze formele de reorganizare a persoanelor juridice cu scop lucrativ;
- să numească și să caracterizeze temeiurile de dizolvare a societăților comerciale;
- să numească etapele lichidării și să descrie procedura de lichidare a persoanelor juridice cu scop lucrativ;
- să caracterizeze instituția insolvenței și etapele procesului de insolvență;
- alte subiecte ce rezultă din modulele analizate în continuare;

La nivel de aplicare:

- să clasifice întreprinzătorii după diferite criterii;
- să compare activitatea de întreprinzător a titularului patentei de întreprinzător cu cea a întreprinzătorului individual și cea a persoanelor juridice cu scop lucrativ.
- să compare avantajele și dezavantajele unor forme de persoane juridice cu scop lucrativ față de altele;
- să argumenteze necesitatea reglementării activității de întreprinzător și să explice interesul pe care aceste reglementări le protejează;
- să compare partea socială din capitalul social al societăților cu răspundere limitată cu acțiunile emise de societățile pe acțiuni, precum și cu participațiunile la capitalul social al altor persoane juridice.
- să compare procedura de constituire a societății cu răspundere limitată cu procedura de constituire a societății pe acțiuni, precum și cu procedura de constituire a altor persoane juridice cu scop lucrativ.
- să compare structura organizatorică a societății pe acțiuni cu structura organizatorică a societății cu răspundere limitată și societății în comandită;
- să compare organul executiv al societății în comandită cu organul executiv al altor persoane juridice cu scop lucrativ;
- să compare procedura de lichidare voluntară a persoanei juridice cu procedura de lichidare a patrimoniului societății insolvente;
- să compare acțiunile cu obligațiunile emise de societățile pe acțiuni;
- să compare procedura de majorare a capitalului social al SRL cu procedura de majorare a capitalului social al S.A.
- alte subiecte ce rezultă din modulele analizate în continuare;

La nivel de integrare:

- să elaboreze proiecte de acte de constituire și modificări la acestea pentru fiecare formă de persoană juridică cu scop lucrativ;

- să aibă abilități de a consulta clienții privind înregistrarea de stat a unei societăți cu răspundere limitată sau altor forme de persoană juridică cu scop lucrativ;
- să întocmească modele de procese verbale a adunării asociaților sau a consiliilor societăților comerciale;
- să elaboreze modele de contracte de fuziune, planuri de dezmembrare și proiecte de acte de transformare a unei persoane juridice în altă formă;
- să elaboreze proiecte de constituire a filialelor persoanelor juridice și a uniunilor de persoane juridice;
- să aibă abilități de a consulta clienții privind obținerea autorizării (licenței) pentru desfășurarea unor genuri de activitate de întreprinzător;
- să aibă abilități de a consulta clientul privind modul de a reclama actele Camerei Înregistrării de Stat și Camerei de Licențiere care încalcă drepturile întreprinzătorilor;
- să aibă abilități de a consulta clientul privind modul de a reclama hotărârile organului suprem, organului executiv al altui organ a persoanei juridice care afectează drepturile asociaților;
- să opereze cu datele registrului de stat al întreprinderilor;

Tema 1: Noțiuni introductive privind dreptul afacerilor

1.1. Noțiunea și obiectul dreptului afacerilor

1.2. Evoluția istorică a dreptului afacerilor

1.3. Corelația dreptului afacerilor cu alte ramuri de drept

1.4. Principiile dreptului afacerilor

1.5. Izvoarele dreptului afacerilor

1.1. Noțiunea și obiectul dreptului afacerilor

Dreptul afacerilor este o ramură de drept care cuprinde totalitatea normelor juridice ce reglementează relațiile juridice care apar în procesul constituirii, funcționării și încetării activității întreprinderilor, precum și normele care reglementează raporturile juridice la care agenții economici participă, inclusiv raporturile în organele administrației publice locale.

Activitatea economică în RM poate fi desfășurată sub forma unor întreprinderi, de aceea o atenție deosebită este acordată modalității de înființare și funcționare a acestora. Întreprinderile sânt subiecții principali, care desfășoară activitate economică, însă agenții economici sânt acei care realizează produse pentru consumatori, organizează circulația mărfurilor, prestează diverse servicii populației, construiesc drumuri, edificii etc.

Referitor la obiectul dreptului afacerilor cunoaștem două sisteme care tratează această problemă și anume **sistemul subiectiv**, fiind acceptat de legislația germană și potrivit acestui sistem obiectul dreptului afacerilor îl constituie normele juridice la care sânt supuși comercianții și **sistemul obiectiv**, potrivit căruia obiectul dreptului afacerilor îl formează normele juridice fiind aplicate comerțului, adică acele acte juridice, fapte și operațiuni fiind calificate de lege ca fapte de comerț, indiferent de persoanele care le săvârșesc.

Pentru a pune activitatea economică într-un cadru legal au fost adoptate unele acte normative care reglementează atât raporturile juridice între fondatori, cât și raporturile juridice între agenții economici. Cunoaștem 3 categorii de raporturi juridice:

1. *Raporturi juridice cu caracter patrimonial* – apar la începutul activității propriu-zise a unei întreprinderi. Decizia de creare a unei întreprinderi sau de încheiere a contractului de constituire a acesteia vine din partea inițiatorilor cu tendința de a obține un oarecare profit. De aceea raporturile cu caracter patrimonial sânt și raporturi care apar în legătură cu desfășurarea activității economice, având scopul de obținere a unui profit.

2. *Raporturi juridice cu caracter nepatrimonial* – aceste raporturi ajută antreprenorul să obțină profit, însă profitul nu apare nemijlocit ca rezultat al realizării acestora. Pentru a înființa o întreprindere individuală sau colectivă este necesar de a întocmi și autentifica actele de constituire, de a convoca adunări generale și de a lua diferite decizii privind alegerea organelor de conducere, deschiderea și lichidarea

filialelor a reprezentanțelor, ele fiind raporturi care nu prea aduc beneficii întreprinderii.

3. *Raporturi apărute între organele de stat și agenții economici* – organele statului sânt împuternicite să elaboreze acte normative care reglementează activitatea economică. Prin legi guvernamentale și acte normative sânt puse în sarcina agenților economici un șir de obligațiuni. De asemenea, statul reglementează activitatea întreprinderilor prin normele juridice imperative, referindu-se la contabilitate, impozite, protecția salariaților, consumatorilor.

1.2. *Evoluția istorică a dreptului afacerilor*

Istoricul dreptului afacerilor cunoaște 3 etape de dezvoltare: antică (veche), evul mediu și modernă.

Perioada veche. Cercetătorii afirmă că cele mai vechi reglementări ale comerțului au fost stabilite încă în străvechiul Babilon. Cea mai veche operă legislativă cunoscută sub denumirea de „Codul lui Hamurape” conținea dispoziții referitoare la cârciumi, negustorii, auxiliarii lor. De asemenea codul cuprindea reglementări a contractelor de locațiune, comision, împrumut etc.

Alte surse ne indică că în legătură cu intensificarea comerțului pe malul mării mediterane în secolul VII grecii de asemenea au instituit anumite reguli specifice negustorilor care priveau operațiunile financiare, de asigurare, comerț maritim. În dreptul roman existau norme ce reglementau raporturile comerciale. Printre cele mai cunoscute norme aplicabile activității comerciale ar fi:

- exercitarea comerțului prin reprezentanți;
- unele reguli privind împrumutul;
- răspunderea raportorului.

Evul mediu - reglementarea juridică a comerțului în această perioadă este legată de apariția corporațiilor care erau niște organizații colective formate din comercianți și meseriași. Corporațiunea era administrată de un consul, fiind asistat de consilieri. De obicei consuliile emiteau norme interne care erau bazate pe obiceiuri și care serveau la soluționarea litigiilor apărute între membrii corporației. Hotărârile consiliului au servit un bun temel pentru apariția dreptului negustorilor. Aceste hotărâri fiind adunate în culegeri numite „statute”. Statutele din Roma.

Perioada modernă. Dezvoltarea comerțului a impus înlocuirea dreptului statută (realizate prin statute) și consultudinar (realizat prin norme interne emise de consuli) cu un drept scris (cel anterior fiind un drept verbal). Prima țară care a trecut la legi scrise a fost Franța, care prin actul „Edictul lui Carol al 9-lea din 1563” a creat jurisdicții consulare aplicate numai comercianților, urmând două ordonanțe ale lui Colbert emise de Ludovic al XIV-lea: ordonanța asupra comerțului terestru în anul 1673 și ordonanța privind comerțul pe mare în 1681. apogeul dreptului comercial se atestă la adoptarea Codului Comercial francez în 1807, acesta fiind preluat de Italia, Belgia, Turcia, Egipt și Spania. În 1882 Italia a adoptat Codul Comercial italian, care a servit drept model pentru Codul Comercial Român în 1887. În Germania Codul Civil și Comercial au fost adoptate în 1897 și 1900.

1.3. Corelația dreptului afacerilor cu alte ramuri de drept

Fiind o ramură de drept dreptul afacerilor se află într-o strânsă legătură cu alte ramuri de drept.

1. Raportul dreptului afacerilor cu dreptul civil. Este cunoscut faptul că dreptul civil și dreptul afacerilor sânt subramuri ale dreptului privat și ambele reglementează raporturi patrimoniale, precum și relații nepatrimoniale între persoane fizice și persoane juridice, însă domeniul de reglementare a acestor două ramuri este și deosebit. Dacă dreptul comercial reglementează activitatea de producere, de executare a lucrărilor, prestarea a serviciilor, atunci dreptul civil reglementează raporturile cu persoanele juridice care mai sânt numite consumatori ai mărfurilor și a serviciilor prestate de agenții economici, precum și rapoarte juridice cu persoane juridice care nu sânt legate de activitatea de antreprenariat. Unii specialiști privesc dreptul afacerilor ca o instituție a dreptului civil, tratând-o doar ca disciplină de studiu și nu ca ramură de drept, însă în prezent dreptul afacerilor este calificat ca o ramură independentă de drept.

2. Raportul dreptului afacerilor cu dreptul de procedură civilă. Toate litigiile apărute între agenți economici, agenți economici și persoanele juridice, precum și între persoanele juridice și organele de stat sânt examinate de către instanțele judecătorești în temeiul Codului de Procedură Civilă. Prevederile actelor normative cuprinse în dreptul afacerilor sânt niște norme materiale utilizate de instanță la adoptarea hotărârilor și deciziilor judecătorești.

3. Raportul dreptului afacerilor cu dreptul fiscal. Agenții economici începându-și activitatea sânt obligați să-și înregistreze întreprinderea la organul fiscal din teritoriu unde își au sediul, să obțină cod fiscal, să calculeze și să achite impozitele stabilite de stat pentru a completa bugetul statului.

4. Raportul dreptului comercial cu dreptul muncii. Întreprinderile, după înregistrare, pentru a desfășura o activitate de producere în afară de materii prime, materiale și utilaje au nevoie și de resurse umane. Respectarea legislației muncii este obligatorie din partea tuturor agenților economici, astfel la toate întreprinderile salariații sânt în drept să ceară respectarea contractului individual de muncă, să li se plătească salariu corespunzător, să beneficieze de un concediu anual plătit. De aceea pentru juriștii care activează în cadrul întreprinderilor este obligatorie cunoașterea normelor legislației muncii, în caz contrar întreprinderile pot suporta cheltuieli nejustificate, legate de soluționarea litigiilor de muncă.

1.4. Principiile dreptului afacerilor

Dreptului afacerilor îi sânt caracteristice cele mai progresiste principii ale dreptului civil:

1. Principiul egalității – acest principiu este proclamat de Constituția RM în care se declară că toți cetățenii sânt egali în fața legii.

2. **Principiul inviolabilității proprietății private** – constituția declară că statul ocrotește proprietatea publică și privată și garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de proprietar, însă numai în concordanță cu legea.
3. **Principiul libertății de a contracta** – acest principiu poate funcționa numai într-o strânsă legătură cu principiul inviolabilității proprietății private și prevede că participanții la circuitul civil își aleg de sinestătător contraagenții, stabilesc cauzele contractului. De asemenea acest principiu este o premiză necesară a economiei de piață și a dezvoltării concurenței. Este limitat de stat prin anumite pârghii. Ex: prin stabilirea unor taxe, impozite, limitări la import.

1.5. Izvoarele dreptului afacerilor

Noțiunea de izvoare are două accepțiuni:

1. Prima ar fi izvoare în sens de literatură juridică în domeniul dreptului comercial, deoarece pe parcursul expunerii materialului vom face diferite trimiteri la unele lucrări științifice și manuale.
2. A doua accepțiune. Prin izvoare de drept comercial se înțeleg actele unde sânt cuprinse normele juridice de drept comercial.

Actele normative sânt izvoare de drept comercial, deoarece cuprind norme juridice ce reglementează raporturile la care participă agenții economici.

Astfel de acte normative ar fi următoarele legi:

1. Constituția RM;
2. Codul Civil;
3. Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi;
4. Legea cu privire la societățile pe acțiuni;
5. Legea cu privire la GȚ;
6. Legea cu privire la cooperatie;
7. Legea cu privire la întreprinderea de stat.

Tema 2: Subiectele dreptului afacerilor

2.1. Noțiuni generale ale subiectelor dreptului afacerilor

2.2. Persoana fizică ca subiect al dreptului afacerilor

2.3. Întreprinderea ca subiect de drept al afacerilor

2.4. Statul și organele administrației publice locale – subiecte de drept al afacerilor

2.1. Noțiuni generale ale subiectelor dreptului afacerilor

Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi prevede că cetățenii RM, cetățenii străini, apatrizii fie în individual ori în comun pot fi agenți ai antreprenoriatului. De asemenea agenți ai antreprenoriatului pot fi considerate și întreprinderile, statul și organele administrației publice.

Prin expresia agent al antreprenoriatului înțelegem un subiect al raporturilor juridice apărute ca rezultat al realizării și exercitării de către acestea a activității de antreprenoriat. De asemenea noțiunii de agent al antreprenoriatului îi aparține și noțiunea de antreprenor. Astfel antreprenorul devine subiect de drept la data înregistrării de stat a întreprinderii pe care a înființat-o sau a obținerii de către acesta a înscrisului ce confirmă aportul său la patrimoniul întreprinderii.

Mulți autori sunt de părerea că termenii antreprenor și întreprindere sânt folosiți ca sinonime, ceea ce nu poate fi acceptat și deseori conduce la interpretări greșite.

Antreprenorul este o persoană fizică care desfășoară activitate de antreprenoriat în funcția propriei întreprinderi individuale sau colective. Ele este mandatarul asociațiilor (în cadrul societăților în nume colectiv și al societăților în comandită) sau al persoanei juridice (în cadrul SA și SRL, cooperativelor de producție). Astfel antreprenorul este conducătorul întreprinderii și reprezintă interesele acesteia.

Noțiunea de întreprindere în diferite acte normative are o tratare deosebită, fie ca obiect fie ca subiect al raporturilor juridice. Doctrina juridică, definind cele 2 noțiuni a stabilit că întreprinderea ca obiect este un complex patrimonial unic care aparține antreprenorului cu drept de proprietate.

Complexul patrimonial include în sine averea antreprenorului, resursele umane ca un ansamblu unic organizat de către antreprenor, care asigură fabricarea mărfurilor, executarea lucrărilor ori prestarea serviciilor în scopul de a obține beneficii. Acest ansamblu de bunuri materiale ori nemateriale, resurse umane pot servi ca obiect al tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, gaj, arendă, etc. Și este administrat de antreprenor sau conducătorul persoanei juridice.

De aceea un antreprenor poate avea una și mai multe întreprinderi sub formă de uzină, fabrică, magazin etc.

Doctrina contemporană este de părerea recunoașterii întreprinderii ca subiect de drept însă la momentul actual nici practica judiciară și nici legislația statelor europene nu recunosc întreprinderea ca subiect de drept, de aceea legislația RM apare ca o excepție de la această regulă, calificând întreprinderea ca subiect al raporturilor juridice comerciale.

2.2. Persoana fizică ca subiect al dreptului afacerilor

Pentru ca persoana fizică să fie subiect de drept comercial ea trebuie să înființeze o întreprindere și să practice activitatea de antreprenor.

Persoana fizică ca să devină antreprenor trebuie să dispună de capacitate juridică de exercițiu. Această concluzie impunându-se din noțiunea de antreprenoriat, care presupune încheierea unor acte juridice de valoare și asumarea unor obligațiuni în fața contraagenților.

Capacitatea de exercițiu este verificată de notar la momentul autentificării hotărârii de constituire a întreprinderii. De asemenea persoana fizică devine subiect al raporturilor juridice comerciale în cazul când acesta devine asociat al unei întreprinderi colective.

Statutul juridic al asociațiilor este același ca și al antreprenorului. Aici trebuie de menționat că, chiar și în cazul în care dreptul de a încheia acte juridice îi revine prin contractul de societate unuia dintre asociați, responsabilitatea solidară și nelimitată o vor purta toți asociații.

Persoana fizică în calitatea sa de subiect are o dublă semnificație. Primul sens este acel de fondator, acționar sau asociat, care participă cu drept de vot la adunări, are dreptul de a fi ales în organele de conducere, de a efectua controlul activității etc.

Cel de-al II-lea sens constă în faptul că întreprinderile ca subiecte de drept și persoanele fizice au aceleași drepturi și obligații cu excepția răspunderii patrimoniale prin obligațiile lor.

2.3. Întreprinderea ca subiect de drept al afacerilor

Întreprinderea devine subiect de drept la data înregistrării ei în registrul de stat al comerțului.

Pentru a constitui o întreprindere se va întocmi un plan în care se va analiza domeniul de activitate și perspectivele viitoarei întreprinderi, sursele materiale necesare pentru începutul activității și posibilul profit care va fi obținut. Când se va ajunge la o concluzie pozitivă care prevede succesul viitoarei întreprinderi, se va însărcina o persoană pentru a elabora actele constitutive.

Sânt considerate acte constitutive ale întreprinderii:

1. Decizia privind înființarea întreprinderii;
2. Contractul de societate;
3. Contractul de societate și statutul;
4. Statutul;
5. Cont de arendare a bunurilor statului și statutul.

Caracteristicile întreprinderii. Actul de constituire al întreprinderii este un act cu titlu oneros deoarece fondatorul urmărește obținerea unui profit material.

Este un act comutativ deoarece fondatorul își cunoaște drepturile și obligațiile cei revin în raport cu întreprinderea chiar din momentul semnării actului constitutiv.

Este un act solemn deoarece este autentificat notarial.

După întocmirea actelor constitutive, aprobarea lor de către organul suprem și autentificarea lor notarială, întreprinderea este înregistrată de camera înregistrării de stat a departamentului tehnologiei informaționale.

Prin înregistrare se percepe taxa în mărimea stabilită de Guvern și Camera Înregistrării de Stat al comerțului și după aceea întreprinderea este înmatriculată, comunicându-se antreprenorului numărul de înmatriculare al acesteia, însă poate avea loc și respingerea cererii de înregistrare a întreprinderii în următoarele cazuri:

1. În cazul încălcării modului stabilit de înființare a întreprinderii;
2. Necorespunderii documentelor de înființare a întreprinderii;
3. Prezentării incomplete a tuturor documentelor prin înregistrarea întreprinderii.

Funcționarea întreprinderii.

Organul suprem de decizie al întreprinderii se consideră persoanele care au contribuit cu bunuri la constituirea acesteia, ele fiind:

1. Adunarea generală a asociaților;
2. Adunarea asociaților;
3. Fondatorul.

Organul executiv al întreprinderii este ales sau numit de organul suprem de decizie al acesteia și poartă denumirea de comitet de conducere, administrator sau manager, având menirea de a exprima voința întreprinderii în raport cu terții și de a supraveghea respectarea acestei voințe în cadrul întreprinderii.

Organul de control al întreprinderii de obicei este necesar la întreprinderile colective unde există o delimitare între fondatori și membrii organului executiv care administrează nemijlocit activitatea întreprinderii și are dreptul de dispoziție asupra patrimoniului acesteia. Organul de control de asemenea are obligația de a exercita controlul asupra activității de antreprenariat a întreprinderii, de a verifica eficiența tranzacțiilor și corectitudinea ținerii contabilității de care răspunde organul executiv.

Organele facultative ale întreprinderii sânt: Consiliu directoriu și Consiliu de administrație.

Consiliul directoriu sau consiliul de observatori reprezintă interesele acționarilor între adunările generale ale acționarilor și supraveghează activitatea organului executiv.

Consiliul de administrație este numit la întreprinderile de stat prin statutul acesteia și este format din reprezentanții fondatorului, reprezentanții colectivului de muncă și managerul întreprinderii. Consiliul de administrație are ca scop ridicarea eficacității activității economice a întreprinderii însă fără a se implica direct în activitatea organului executiv.

2.4. Statul și organele administrației publice locale – subiecte de drept al afacerilor

Statul ca subiect de drept are o dublă influență asupra activității economice. În primul rând statul influențează asupra activității economice prin intermediul emiterii actelor normative cu ajutorul cărora el stabilește obligații agenților economici și exercită controlul asupra activității economice.

În al doilea rând statul participă în activitatea economică nemijlocit. Una din formele de organizare juridică a întreprinderilor este întreprinderea de stat.

Dreptul de proprietate asupra patrimoniului statului îl exercită Guvernul prin intermediul Ministerului Privatizării și administrării proprietății de stat. Acest organ are dreptul de a înființa noi întreprinderi, de a reorganiza sau lichida întreprinderile existente.

Atribuțiile de antreprenor la întreprinderile de stat le exercită managerul șef al întreprinderii pe baza contractului încheiat cu acesta.

Statul de asemenea participă și la activitatea altor tipuri de întreprinderi ca SA, prin procurarea titlurilor de valoare, la întreprinderile de arendă prin transmiterea în arendă a bunurilor statului și organele APL.

Ca subiect de drept organele APL de asemenea reglementează prin acte normative întreprinderile din teritoriul subordonat, pe de altă parte folosind patrimoniul pe care îl dețin aceștia participă la activitatea economică.

Organele APL sânt în drept să elibereze licențe pentru anumite genuri de activitate, să stabilească tarife la unele produse și servicii, să stabilească și să încaseze impozite și taxe locale.

De asemenea organele APL, Consiliile raionale, primăriile orășenești și satești au dreptul de a transmite în arendă bunurile imobile și mobile de care dispun, ele fiind în drept să participe în calitate de asociați la activitatea SRL și a SA.

Tema 3: Antreprenoriatul

3.1. Noțiunea și elementele antreprenoriatului

3.2. Genurile activității antreprenoriale

3.1. Noțiunea și elementele antreprenoriatului

Noțiunii de antreprenoriat îi corespunde noțiunea de bussines (afaceri) utilizată des de oamenii de afaceri. Prin aceasta se înțelege o afacere, adică a face bani din bani, dar neapărat printr-o activitate utilă de producție, fabricare de mărfuri sau prestare de servicii.

Antreprenoriatul este o activitate economică de fabricare a producției, executarea lucrărilor, prestarea serviciilor efectuate de cetățeni sau de asociațiile acestora în mod independent la propria inițiativă, în numele și pe riscul lor propriu, sub răspunderea lor patrimonială și în scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri. De aici și se desprind elementele antreprenoriatului, ele fiind:

1. Activitatea independentă din proprie inițiativă. Activitatea de antreprenoriat este considerată independentă și din proprie inițiativă deoarece nimeni nu poate fi impus să practice o asemenea activitate.

Legea cu privire la proprietate prevede că persoana fizică își stăpânește bunurile folosite și le administrează de sinestătător pentru a-și satisface necesitățile personale prin activitatea economică, inclusiv cea de întreprinzător și în alte scopuri ce nu contravin legii. Fiind constituită la inițiativa proprietarului întreprinderea își desfășoară activitatea independent fără a se supune cuiva, decât doar voinței proprietarului.

Aceste întreprinderi își aleg genul de activitate, își determină căile și modalitățile de comercializare a mărfurilor produse sau procurate, își aleg contraagenții cu care vor contracta, mijloacele de plată și alte condiții de activitate.

Această independență și inițiativă este răsplătită prin câștigul obținut dacă întreprinderea este administrată eficient. Propria inițiativă se manifestă o dată cu decizia fondatorului de a constitui o întreprindere de sinestătător ori împreună cu alte persoane fizice și juridice și ea continuă să se manifeste pe parcursul activității întreprinderii până la lichidarea acesteia.

2. Activitate în nume propriu. Întreprinderea ca subiect al raporturilor juridice activează în nume propriu, motiv care este diferit de cel al fondatorilor și anume întreprinderea individuală și cea colectivă, societățile în nume colectiv și societățile în comandită activează în nume propriu chiar dacă se cere ca în denumirea de firmă să fie inclus obligatoriu numele unui fondator. Având un nume propriu întreprinderea are și o voință proprie, pe care și-o manifestă la încheierea și executarea contractelor.

3. Riscul și răspunderea patrimonială. Începându-și activitatea economică întreprinderea pune în circulație anumite valori patrimoniale și depune eforturi pentru a majora costul acestor bunuri.

Dacă calculele întreprinderii sânt greșite, ea riscă nu numai să nu câștige nimic dar să piardă chiar și bunurile pe care le-a pus în circulație, și în acest caz pierderi va înregistra atât întreprinderea cât și antreprenorul care a înzestrat-o cu bunuri.

Răspunderea patrimonială a antreprenorului sau a întreprinderii există nu numai în cazul activității insuficiente, dar apare și atunci când nu sânt achitate la timp impozitele sau nu au fost calculate corect atunci când au fost produse sau comercializate mărfuri și servicii dăunătoare oamenilor ori mediului ambiant, deci în acest caz activitatea întreprinzătorului poate fi suspendată neținând cont de aceste obligații.

4. Activitatea permanentă aducătoare de beneficiu. Activitatea de antreprenoriat trebuie să fie permanentă și nu întâmplătoare. Scopul activității întreprinderii este de a asigura venituri eficiente pentru a acoperi cheltuielile întreprinderii, a plăti salariile cuvenite, a achita impozitele și taxele obligatorii, a crea anumite rezerve necesare dezvoltării activității începute prin a repartiza fondatorilor anumite procente.

Principalul factor al activității de antreprenoriat este câștigul personal, la care ține orice persoană care inițiază o astfel de activitate. Anume această tendință de a obține foloase cât mai mari îl fac pe antreprenor să înființeze întreprinderi, însă în condițiile economiei de piață el urmărind interese proprii activează și în favoarea societății.

3.2. Genurile activității antreprenoriale

Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi stabilește trei categorii de activități antreprenoriale:

1. Fabricarea producției;
2. Executarea lucrărilor;
3. Prestarea serviciilor.

Însă există și alte tipuri de activități reglementate de lege, cum ar fi:

- activitățile bancare;
- de investigații;
- operațiuni cu titluri de valoare, asigurare.

În legislația altor state genurile de activități antreprenoriale mai sânt numite acte sau fapte de comerț.

Exemplu: Codul comercial român stabilește anumite acte juridice și operațiuni, pe care le califică ca fapte de comerț. Și anume prin săvârșirea uneia sau mai multor fapte de comerț se nasc anumite raporturi juridice fiind reglementate de legile comerciale.

Codul comercial francez și cel italian numește aceste operațiuni sau afaceri acte de comerț. Deosebirea între act de comerț și fapt de comerț este aceea că **actul de comerț** include doar contractele comerciale – adică manifestări de voință săvârșite în scopul de a produce efecte juridice, iar **faptele de comerț** – cuprind atât contractele comerciale cât și faptele licite sau ilicite săvârșite de comercianți în legătură cu activitatea lor.

Doctrina definește faptul de comerț fie ca un act de speculație, fie ca un act de circulație sau fie ca un act îndeplinit printr-o întreprindere. Conform legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi activitatea de antreprenor poate fi desfășurată numai de întreprinderile legal constituite și conform acestei teorii actul de comerț este îndeplinit printr-o întreprindere.

Clasificarea genurilor de activități antreprenoriale se face după câteva criterii:

1. Producția mărfurilor – fabricarea producției este un gen de activitate economică cu caracter general și are ca obiect transformarea materiei prime în produse noi cu o valoare mai mare, acesta fiind un complex de producere a bunurilor materiale destinate consumului și care cere de la antreprenori eforturi considerabile, capacități organizatorice, cunoștințe în diferite domenii, inclusiv tehnologii economice financiare.
2. Executarea lucrărilor – este o activitate economică conform căreia o întreprindere se obligă să îndeplinească într-un termen stabilit o anumită lucrare fie din propriul material sau din materialul beneficiarului. Exemplu: construcția de drumuri, edificii, conducte de gaz.
3. Prestarea serviciilor – este un gen de activitate economică destinat să satisfacă anumite necesități ale persoanelor fizice și juridice în scopul acordării serviciilor consultative informaționale.
4. Comercializarea mărfurilor și a produselor – toate bunurile produse sânt destinate consumatorilor, însă între aceștia și producători de regulă există intermediari (comercianți) care cumpără de la producător mărfurile produse pentru a le vinde fie consumatorilor, fie prin intermediul altor intermediari.

Tema 4: Reglementarea juridică a activității de antreprenoriat

4.1. Dispoziții generale

4.2. Eliberarea licențelor pentru desfășurarea anumitor genuri de activitate în RM

4.3. Evidența contabilă la întreprindere și reglementarea ei juridică

4.4. Impozitarea agenților economici. Clasificarea impozitelor

4.5. Protecția concurenței și limitarea activității întreprinderilor

4.1. Dispoziții generale

Statul declarând libertate comerțului și activității de întreprinzător asigură și reglementarea juridică a acestei activități, punând în sarcina antreprenorului un șir de obligațiuni. Principalele dintre ele privesc:

1. Obținerea licențelor de stat pentru genul de activitate practicat;
2. Ținerea evidenței contabile la întreprindere;
3. Respectarea regulilor de comportament pe piață în condițiile concurenței libere;
4. Efectuarea la timp a plăților obligatorii în bugetul statului;
5. Onorarea obligațiilor contractuale asumate;
6. Respectarea legislației muncii.

Deci, prin stabilirea acestor obligațiuni statul intervine în activitatea economică desfășurată de antreprenori. Intervenția statului în economie este dictată de necesitatea de a proteja interesele majore ale societății și anume prin influența asupra întreprinderilor statul asigură:

- formarea bugetului de stat;
- apărarea și securitatea sa;
- asigură populația cu locuri de muncă;
- respectarea ordinii de drept în activitatea economică;
- concurența legală.

Guvernul, organele puterii de stat și organele APL aprobă diferite acte normative și dau dispoziții obligatorii întreprinderilor, dar numai în limita stabilită de legislație. Emiterea unui act normativ sau a unei dispoziții a organului de stat care lezează drepturile antreprenorilor este ilegală și ea poate fi atacată în instanțele judecătorești.

4.2. Eliberarea licențelor pentru desfășurarea anumitor genuri de activitate în RM

Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi prevede că antreprenorul are dreptul de a practica anumite genuri de activități antreprenoriale după ce a primit licența de stat respectivă. Licența este un document oficial eliberat de organul de stat împuternicit prin care se atestă capacitatea și dreptul deținătorului acesteia de a desfășura un anumit gen de activitate în condiții ce vor asigura beneficiarilor un înalt nivel de calitate și siguranță în mărfurile procurate și serviciile prestate.

Astfel, statul își asumă în fața consumatorilor obligația ca agenții economici să producă mărfuri, să execute lucrări sau să presteze servicii și să facă aceasta la nivelul cuvenit.

Dreptul de a cere licența îl au doar agenții economici înregistrați la Camera de Stat pe lângă Ministerul Justiției.

Pentru obținerea licenței solicitantul prezintă organului abilitat următoarele acte:

- cererea de solicitare a licenței;
- certificatul de înregistrare a întreprinderii;
- actele ce confirmă pregătirea profesională a persoanelor și capacitatea acestora de a practica activități pentru care se solicită licența;
- actele ce confirmă existența condițiilor corespunzătoare necesare pentru efectuarea lucrărilor, fabricarea producției ori prestarea serviciilor pentru care se solicită licența;
- bonul de achitare a taxei pentru examinarea cererii.

Aceste acte se depun în original sau copia lor autentificată notarial.

Examinarea actelor nu trebuie să depășească termenul de 15 zile, însă poate fi prelungit până la 30 de zile de către conducătorul organului autorizat cu licențierea, însă numai în cazul în care termenul de 15 zile nu este suficient pentru verificarea actelor.

Decizia prin care se refuză primirea cererii este eliberată și semnată de conducătorul organului autorizat cu licențierea și expediată solicitantului în termen de 3 zile. Temei pentru refuzul de a elibera licența pot servi:

- prezentarea datelor eronate cu privire la solicitant;
- imposibilitatea autorizării activității solicitate dat fiind faptul că participarea acesteia este un drept exclusiv al întreprinderilor de stat;
- rezultatele expertizei prin care s-a constatat lipsa condițiilor corespunzătoare pentru practicarea de către agentul respectiv a activității solicitate.

Licența se eliberează pe un termen de cel puțin un an și nu poate fi transmisă altor agenți economici decât în cazul succesiunii în drepturi.

Dacă în termenul de valabilitate a licenței agentul economic încalcă condițiile legale, licența poate fi suspendată, retrasă sau anulată.

4.3. Evidența contabilă la întreprindere și reglementarea ei juridică

Antreprenorul indiferent de forma organizatorică juridică a întreprinderii sale asigură evidența contabilă în modul stabilit de legislația în vigoare.

Contabilitatea este principalul instrument de gestiune a patrimoniului întreprinderii și reprezintă un sistem complex de evidență, informare și gestiune, în baza căruia se determină indicatorii necesari pentru întocmirea declarațiilor și a altor documente fiind utilizate în vederea calculării și achitării impozitelor.

Evidența contabilă trebuie să asigure:

1. Înregistrarea, prelucrarea și păstrarea informației cu privire la patrimoniu, cheltuieli de fabricare și circulație, decontări, obligațiuni, drepturile și rezultatele

obținute atât pentru necesitățile proprii cât și în relațiile cu acționarii, clienții, furnizorii, băncile și prganele fiscale.

2. Controlul operațiunilor patrimoniale efectuate.
3. Furnizarea informației necesare determinării patrimoniului național.

Organizarea ținerii evidenței contabile ține de obligația conducătorului întreprinderii.

Legea contabilității stabilește 4 etape de ținere a evidenței contaile:

1. Întocmirea documentelor justificatve;
2. Sistematizarea informației și completarea registrelor contabile;
3. Inventarierea;
4. Darea de seamă financiară.

Întocmirea documentelor justificatve. Documentele justificative sânt considerate actele normative active întocmite în momentul efectuării operațiunii economice ori nemijlocit la sfârșitul efectuării ei. Astfel de documente sânt: contractele, facturile de eliberare sau recepționare a mărfurilor, dispozițiile de plată, tabelele de evidență, ordinele șefului întreprinderii. Pentru ca documentele justificative să fie valabile ele trebuie să conțină anumite date obligatorii și să fie semnate de persoane împuternicite. În aceste documente nu se admit corectări.

Sistematizarea informației. Informația ce se conține în documentele justificative este acumulată și sistematizată în registrele contabile în care se înscriu cronologic operațiunile economice efectuate de întreprindere. Registrele contabile ajută întreprinderea de a determina starea generală a afacerilor sale, profitul și pierderile, starea activă și pasivă a patrimoniului său. La sfârșitul anului financiar pe baza registrelor se întocmește bilanțul contabil al întreprinderii.

Inventarierea. Agenții economici sânt obligați să efectueze inventarierea pentru a confirma veridicitatea datelor contabilității și a dărilor de seamă nu mai rar decât o dată pe an. Mai des inventarierea poate avea loc la decizia organelor de conducere sau la decizia organelor de control și a organelor de drept și financiar.

Inventarierea va avea loc în caz de schimbare a titlului de proprietate a agentului economic. De asemenea, în caz de reorganizare bazată pe furturi, escrocherii, incendii sau calamități naturale.

Darea de seamă financiară. Informația din registrele contabile privind operațiunile economice efectuate într-o anumită perioadă de timp se trece în darea de seamă care este verificată de organul de control al întreprinderii și se prezintă adunării generale a asociaților.

4.4. Impozitarea agentților economici. Clasificarea impozitelor

Reglementarea juridică a activității de antreprenoriat în care statul prin intermediul unor persoane juridice pune în sarcina antreprenorului respectarea unor obligații profesionale și anume:

- abligația de a obține licență;
- de a plăti impozite;
- de a nu polua mediul;

- de a desfășura activitatea sa în limita concurenței licite;
- de a ține evidența contabilă;
- de a respecta regulile privind protecția consumatorilor;
- de a respecta limitele în ceea ce privește desfășurarea activității economice externe.

Prin hotărîrea Guvernului RM cu privire la reglementarea activității unor genuri prevede următoarele activități interzise în Moldova:

- întreținerea caselor de toleranță;
- fabricarea casetelor video cu conținut porno;
- traficul de droguri.

Impozitele sînt taxe obligatorii percepute de stat de la persoane fizice și juridice. Potrivit Codului Fiscal impozitul este o taxă cu titlu gratuit care nu ține de efectuarea unor acțiuni determinate și concrete împuternicite de stat sau de persoanele cu funcții de răspundere sau în raport cu contribuabilul care a achitat această plată. De asemenea impozitul mai poate fi definit ca o plată obligatorie efectuată de persoanele fizice și juridice, stabilită de către organele de stat pentru a fi stocate în buget cu stabilirea mărimilor și termenului de plată.

Clasificarea impozitelor

1. După teritoriu:

a) republicane - din care fac parte impozitul pe venit, accizele, taxa pe valoare adăugată, taxele vamale, taxele percepute din fondul rutier.

Aceste impozite sînt stabilite de parlament și sumele incasate se vor vărsa la bugetul statului și bugetele locale.

b) locale – sînt impozitele pe imobil și funciar, pentru folosirea resurselor naturale, taxele hoteliere, taxele de piață, taxele pentru trecerea frontierei de stat.

2. Impozitele directe – fiind cele stabilite asupra venitului și asupra averii persoanelor. Astfel de impozite le constituie: impozitul pe venitul persoanelor fizice, impozitul pe beneficiul întreprinderii, taxele incasate de la contractele de vânzare-cumpărare, donație, moștenire încheiate și autentificate de biroul notarial.

3. Impozite indirecte – sînt stabilite ca un adaos la prețurile mărfurilor și serviciilor, contribuabili ai acestui impozit fiind consumatorii.

4.5. Protecția concurenței și limitarea activității întreprinderilor

Conform art. 126.2 din Constituția R Moldova statul trebuie să asigure protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție.

Concurența se definește ca o liberă competiție între agenții economici, care oferă pe o piață determinată produse sau servicii ce tind să satisfacă nevoi asemănătoare sau identice ale consumatorilor, desfășurată în scopul de a asigura existența sau expansiunea comerțului.

Condițiile concurenței

1. Liberalizarea activității de antreprenoriat – adică fiecare agent economic este în drept să-și aleagă liber domeniul de activitate, să vândă sau să producă mărfurile care sînt cerute pe piață.

2. Existența unui număr suficient de agenți economici. Conform legislației în vigoare nimeni nu este în drept să refuze înregistrarea întreprinderii din motivul că ea nu este rațională. Concurența încetează să fie eficientă în cazul cînd furnizorii sau consumatorii pierd facultatea de alegere a partenerului de afaceri.

3. Liberalizarea prețurilor și a tarifelor. Antreprenorul individual sau întreprinderea este în drept să stabilească în mod independent prețurile și tarifele la producția fabricată sau serviciile prestate.

4. Asigurarea cadrului legal. Unii agenți economici ar folosi metode care ar discredita ori ar defăima pe cei de bună credință cauzîndu-le daune morale și materiale. Pentru asigurarea cadrului legal Parlamentul R Moldova a adoptat legea cu privire la limitarea activității monopoliste și dezvoltarea concurenței, interzicînd prin aceasta un șir de acțiuni care duc la suprimarea concurenței, printre aceste acțiuni fiind:

- neadmiterea abuzului agentului economic de situația dominantă pe piață;
- interzicerea acordurilor ce limitează concurența dintre agenții economici;
- inadmisibilitatea acțiunilor de limitare a concurenței din partea organelor de stat și APL;
- interzicerea acordurilor organelor puterii și ale administrației îndreptate spre limitarea concurenței.

Funcțiile concurenței în economia de piață:

1. **Funcția de regulator al cererii și ofertei.** Numai într-o economie de piață în care concurența funcționează efectiv se ajunge la un echilibru rezonabil între cerere și ofertă. Astfel dacă piața duce lipsă de anumite produse, mărfuri și servicii prețul pentru ele crește asigurînd ofertanților beneficii suplimentare. Această situație va continua atîta timp cît oferta de mărfuri și servicii nu va satisface cererea lor pe piață. Dacă oferta va crește într-atît încît pe piață să fie surplus de mărfuri ori servicii, prețul pentru ele va scădea brusc și în câștig vor fi doar ofertanții care vor propune mărfuri mai calitative și cu un preț de cost mai redus.

2. **Funcția de factor determinant în stabilirea prețului la mărfuri.** Existența concurenței împiedică impunerea prețurilor la mărfuri și distribuția lor. De asemenea împiedică și obținerea unor beneficii care au caracter de monopol. Concurența ține agenții economici sub o presiune continuă, ei fiind gata de a reacționa oricînd la cerințele pieței. Cererea duce de obicei la majorarea prețului de către toți agenții economici, care asigură producția și distribuirea mărfii respective.

Tema 5: Formele juridice de organizare a întreprinderilor

- 5.1. **Întreprinderea individuală.**
- 5.2. **Societatea în nume colectiv.**
- 5.3. **Societatea în comandită.**
- 5.4. **Societatea cu răspundere limitată.**
- 5.5. **Societatea pe acțiuni.**
- 5.6. **Cooperativa de producție.**
- 5.7. **Întreprinderea de stat.**
- 5.8. **Întreprinderea municipală.**
- 5.9. **Întreprinderea de arendă.**

5.1. *Întreprinderea individuală.*

Întreprinderea individuală este un agent economic independent constituit de persoana fizică care intenționează să practice activități antreprenoriale în nume propriu și din cont propriu, care administrează personal afacerile, adoptă independent decizii, asigură întreprinderea cu cele necesare și poartă răspunderea pentru rezultatele ei.

Patrimoniul întreprinderii individuale este inseparabil de bunurile personale ale antreprenorului și cu toate acestea persoana fizică care practică antreprenoriatul este obligată să țină evidența contabilă a veniturilor obținute din această activitate și a cheltuielilor suportate.

Evidența, desigur va fi ținută numai pentru mărfurile și producția destinată activității economice, dar nu și pentru cele destinate uzului personal.

Constituirea Î.Î. Pentru constituirea întreprinderii individuale persoana fizică care dispune de capacitate de exercițiu deplină va întocmi o decizie de fondare pe care o va supune autentificării notariale. Decizia de fondator trebuie să includă următoarele prevederi:

- a) datele de identificare ale fondatorului (nume, prenume, cetățenie);
- b) denumirea de firmă.

Firma Î.I. trebuie să conțină forma juridică de organizare deplină sau prescurtată „Întreprinderea Individuală Movileanu” – Î.I.M.

Sediul întreprinderii va coincide cu domiciliul fondatorului dar nu este exclusă posibilitatea ca întreprinderea să aibă sediul într-o încăpere arendată sau cumpărată.

Data fondării întreprinderii. Cunoaștem două date care ar putea fi considerate ca data fondării. Fondatorul își manifestă voința la ziua sau în ziua autentificării notariale a deciziei, însă întreprinderea va fi considerată subiect de drept la data înregistrării ei de stat, când fondatorului i se va elibera certificat de înregistrare.

Considerăm ca dată a fondării ziua eliberării certificatului de înregistrare, deoarece ziua autentificării poate rămâne o intenție nerealizată și de aceea data fondării nu poate fi indicată în decizie din simplul motiv că ea nu este cunoscută. După înregistrarea de stat întreprinderea în timp de 15 zile se va înregistra la organul fiscal teritorial unde îi va fi atribuit un cod special. Dacă pentru proiectarea genurilor

de activitate este necesară licența, întreprinderea își începe activitatea după obținerea ei.

Scopurile întreprinderii individuale. La constituire întreprinderea urmărește următoarele scopuri:

1. Obținerea de beneficii – avându-se în vedere că agentul economic constituind o întreprindere urmărește scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri.

2. Satisfacție personală – fondatorul este satisfăcut atunci când își îmbunătățește situația materială și își asigură o existență demnă, inclusiv și familiei sale.

3. Starea socială – persoana care practică antreprenoriatul și obține succese își soluționează problemele de sinestătător și ajută și altora, inclusiv statului, trezind în acest mod sentimente de stimă altor membri ai societății.

4. Existența întreprinderii – se are în vedere că fondatorul întreprinderii dorește ca întreprinderea sa să existe un timp cât mai îndelungat și să treacă la moștenitori.

Reorganizarea și lichidarea întreprinderii. Dacă pe parcursul activității fondatorul întreprinderii va dori să se unească cu alte persoane fizice sau juridice, întreprinderea se va reorganiza în societate în nume colectiv, societate în comandită, S.R.L. sau S.A.

Decizia de lichidare a întreprinderii va fi anunțată public, respectându-se un termen de înaintare a pretențiilor și considerându-se lichidată de la data radierii acesteia din Registrul de stat al Comerțului.

5.2. Societatea în nume colectiv.

Legislatorul definește SNC ca o întreprindere fondată de 2 sau mai multe persoane fizice sau juridice, care și-au asociat bunurile în scopul desfășurării în comun a activității de antreprenoriat sub aceeași firmă și în baza contractului de constituire încheiat între aceștia.

Constituirea SNC. Se constituie prin contractul de societate semnat de asociați și autentificat notarial. Contractul constituit trebuie să cuprindă:

- denumirea de firmă;
- sediul societății;
- numele asociaților;
- genul de activitate;
- termenul pentru care este constituită întreprinderea;
- forma cotelor de participare și valoarea bănească a lor;
- termenul de transmitere a cotelor părți, drepturile și obligațiile;
- responsabilitatea asociaților.

În calitate de asociați ai SNC pot fi atât persoane fizice cât și juridice și societatea poate avea în cadrul ei nu mai mult de 20 asociați.

Denumirea de firmă. Firma SNC trebuie să conțină forma juridică de organizare a întreprinderii și numele sau prenumele unuia sau câtorva asociați.

Capitalul social. Legislația nu stabilește o limită minimă de capital social pentru SNC. Asociații vor determina singuri mărimea capitalului social, cota de participare a fiecărui asociat.

Înregistrarea SNC are loc prin prezentarea tuturor documentelor necesare la organul împuternicit și dreptul de a participa la activitatea economică, societatea îl obține după eliberarea certificatului de înregistrare și a licențelor de stat.

Funcționarea SNC. Prin funcționare se înțelege activitatea internă a întreprinderii, adică modalitățile de administrare și control ale activității de antreprenoriat, de adoptare a hotărârilor. SNC nu are un comitet de conducere, însă cu administrarea ei va fi împuternicită una sau câteva persoane, care va fi considerată director al întreprinderii. El va emite ordine, va elabora regulamente interne, va primi și elibera salariații din funcție, va organiza contabilitatea, va încheia diferite acte juridice pentru atingerea scopului propus.

Regulamentul societăților economice prevede că asociații pot alege ori numi un revizor (sau comisie de cenzori) care va executa un control calificat asupra activității economice a societății. El poate fi numit pe un termen de cel mult 5 ani.

În această funcție nu poate fi numit directorul, administratorul, contabilul, precum și rudele de gradul 1 ale acestora.

Drepturile asociaților:

1. Dreptul de a participa la adoptarea hotărârilor;
2. De a controla activitatea societății;
3. De a obține beneficii și de a se retrage din societate.

Obligațiile asociaților:

1. Obligația de a transmite aportul material;
2. De a participa personal la activitatea societății;
3. De a informa pe alți asociați despre operațiunile săvârșite privitor la activitatea sa.

SNC își va înceta activitatea dacă numărul asociaților se reduce până la 1 și în timp de 6 luni nu se va completa cu alți asociați.

5.3. Societatea în comandită.

Societatea fondată de 2 sau mai multe persoane fizice și juridice, care și-au asociat bunurile pentru desfășurarea în comun a activității de antreprenoriat sub aceeași firmă și în baza contractului de constituire este societatea în comandită.

Constituirea SC. Actul constitutiv al SC este contractul constitutiv încheiat în formă autentică. Acest contract cuprinde în clauzele sale denumirea de firmă, numele asociaților, genul de activitate.

Subiecții SC se împart în două categorii:

1. Comanditații – fiind răspunzători nelimitați și solidari pentru obligațiile societății;
2. Comanditarii - fiind răspunzători în limita cotei de participare la capitalul social.

Numărul asociaților poate fi mai mare de 2 persoane și nu poate depăși 20.

Totodată este obligator să fie cel puțin o persoană cu statut de comanditar și una cu statut de comanditar.

Capitalul social. Pentru SC nu există un minim stabilit al capitalului social, dar el este obligator și va fi egal cu valoarea totală a cotelor părți vărsate de comanditari care sânt obligați să transmită societății 40% din valoarea aportului promis până la înregistrarea societății, iar restul în termen de 1 an de la înregistrare.

Administrarea SC se exercită de asociații comandați, comandarii nefiind în drept să conducă activitatea societății. Controlul asupra activității societății va fi exercitat de revizor ori de comisia de cenzori.

Drepturile asociaților.

Drepturile comandaților. Ei sunt în drept să administreze societatea, să o reprezinte, să obțină beneficii.

Drepturile comanditarilor: să micșoreze sau să majoreze cota de participare, să controleze activitatea societății, să obțină beneficii.

Obligațiile asociaților.

Comandații sânt obligați să administreze și să reprezinte societatea, să informeze asociații privitor la activitatea întreprinderii.

Comandarii au o singură obligație, de a transmite în contul societății cota parte la care sau obligat prin contract.

Încetarea societății. Un temei specific de încetare a acestui tip de societate este retragerea sau excluderea tuturor asociaților comandați și comandați.

În cazul în care în societate au rămas numai comandați, ei își pot continua activitatea cu statut de SNC, însă în cazul când au rămas doar comandarii ei pot transforma societatea într-o SRL.

5.4. Societatea cu răspundere limitată.

SRL este întreprinderea fondată din 2 sau mai multe persoane juridice, care și-au asociat bunurile în scopul desfășurării activității de antreprenariat sub aceeași firmă, în baza contractului de constituire și a statutului.

Alți autori definesc SRL ca fiind societatea, capitalul căreia este divizat în cote părți, conform actelor de constituire și obligațiile cărora sânt garantate cu patrimoniul societății.

Constituirea SRL. SRL se constituie prin contractul de societate și statut.

Contractul de societate este un act juridic bi sau multilateral, pentru încheierea valabilă a căruia trebuie să fie respectate câteva condiții și anume:

- capacitatea juridică a fondatorilor;
- consimțământul liber încheiat exprimat la încheierea contractului;
- obiectul contractului;
- cauza contractului;

Conținutul contractului constitutiv al SRL include în sine următoarele clauze:

- Firma și adresa societății;
- Numele sau denumirea fondatorilor;
- Principalul gen de activitate;

- Valoarea totală a capitalului social;
- Forma și valoarea cotelor de participare.

Firma SRL trebuie să cuprindă în mod obligatoriu forma organizatorico-juridică a întreprinderii, tipul de proprietate și o denumire asupra cărora convin fondatorii.

Contractul de societate și statutul trebuie să fie semnate de fondatori și se prezintă la Camera înregistrării de Stat.

Capitalul social al SRL îl formează toate aporturile asociaților, bunurile mobile și imobile, plus beneficiul nedistribuit.

Capitalul social minim al SRL nu poate fi mai mic de 300 salarii minime (1360) stabilite la data înregistrării societății. Mărimea concretă a capitalului social va fi stabilită de către asociați prin contractul constitutiv, în funcție de sarcinile pe care le dețin.

La momentul înregistrării de stat a SRL suma depunerilor bănești ale participanților pe contul societății trebuie să alcătuiască cel puțin 40%sume bănești, iar celelalte bunuri materiale și nemateriale 60%. În calitate de aport la capitalul social al SRL pot fi transmise bunuri corporale, incorporale sau sume de bani.

Statutul SRL este un act obligatoriu necesar întreprinderilor. El include în sine majoritatea clauzelor contractuale, precum și alte clauze noi care reglementează modalitatea de formare și activitate a organelor de control și gestiune, împuternicirile acestora, drepturile și obligațiile asociaților, modul de primire și de excludere a acestora din societate, modul de creare a filialelor, a reprezentanțelor și modul de reorganizare și lichidare a societății.

Înregistrarea societății. SRL se înregistrează la Camera Înregistrării de Stat pe lângă Ministerul Justiției. După eliberarea certificatului de înregistrare societatea capătă personalitate juridică și este în drept să-și înceapă activitatea.

Organizarea și funcționarea societății presupune analiza drepturilor și obligațiilor asociaților, împuternicirile adunării generale, desemnarea organelor de conducere și de control.

1. Organul suprem deliberativ și de decizie este Adunarea Generală a Asociaților care este în drept să adopte hotărâri în toate chestiunile ce vizează activitatea societății. Numai ea poate introduce modificări în statut și de competența ei sunt:

- Majorarea sau reducerea capitalului social;
- Alegerea sau revocarea membrilor organelor executive și de control;
- Primirea și excluderea asociaților;
- Aprobarea dărilor de seamă și a bilanțului societății;
- Repartizarea beneficiilor;
- Lichidarea sau reorganizarea societății.

2. Organul executiv este Comitetul de Conducere. Membrii lui sânt aleși la Adunarea Generală din rândul asociaților cu votul majorității simple. În sarcina Comitetului de Conducere sânt puse următoarele funcții:

- Organizarea activității;
- Ținerea evidenței contabile și a evidenței statistice lucrărilor de secretariat;
- Angajarea și conducerea salariaților;

- Încheierea și executarea tranzacțiilor;
- Întocmirea dărilor de seamă și a bilanțului anual.

3. Organul de Control mai fiind numit Comisia de Cenzori sau Revizorul. Membrii Comisiei de cenzori se aleg pe un termen de cel puțin 5 ani. Ea are funcțiile de a controla darea de seamă și bilanțul anual, pentru a raporta Adunării Generale starea economică a societății și încălcările care au avut loc.

Drepturile asociaților:

1. Să participe la activitatea societății;
2. Dreptul de a obține unele procente sau dividende;
3. Dreptul de a obține o cotă parte din avere în cazul lichidării societății.

Obligațiile asociaților: să transmită societății aportul pe care l-au promis prin contractul constitutiv. Aportul poate fi transmis fie dintr-o singură dată sau treptat, termenul de transmitere nefiind mai mare de un an. De asemenea asociații își pot asuma și alte obligațiuni cum ar fi prestarea unor servicii periodice, comercializarea mărfii produse de societate.

Lichidarea întreprinderii poate avea loc în următoarele cazuri:

1. Dacă a expirat termenul de activitate prin care a fost constituită;
2. Dacă și-a atins scopul propus;
3. Dacă a fost declarată falită;
4. Dacă actele de constituire au fost declarate nevalabile;
5. Dacă numărul asociaților s-a redus până la 1 și în termen de 6 luni nu au fost primiți alți asociați.

5.5. Societatea pe acțiuni.

SA este societatea a cărei capital social este în întregime divizat în acțiuni. În doctrina SA a fost definită ca fiind acea societate constituită prin asocierea mai multor persoane care contribuie la formarea capitalului social prin anumite cote de participare, reprezentate prin titluri, numite acțiuni pentru desfășurarea unei activități comerciale și care răspund pentru obligațiile sociale numai în limita acțiunilor lor.

SA se înființează prin încheierea contractului de societate, subscrierea fondatorilor la acțiunile plasate, ținerea adunării constitutive, înregistrarea societății și înregistrarea acțiunilor.

Fondatori ai SA pot fi: persoanele fizice, persoanele juridice, statul reprezentat prin organele AP, statele străine, organizațiile internaționale.

În calitate de fondatori SA nu poate avea mai mult de 50 persoane.

Contractul de societate este actul constitutiv primar, prin care 2 sau mai multe persoane își asumă obligația de a fonda o SA. El este semnat de toți fondatorii și va cuprinde:

- datele de identitate ale fondatorului;
- denumirea de firmă;
- obiectul de activitate a societății;
- capitalul social;
- numărul de acțiuni și valoarea nominală a acestora;

- data convocării adunării constitutive;
- drepturile, obligațiile și răspunderea fondatorilor.

Înregistrarea SA. Se înregistrează la data înmatriculării societății în Registrul de Stat al Comerțului. Astfel dobândește personalitate juridică și dreptul de a-și începe activitatea.

Pentru înregistrarea de stat a acțiunilor plasate la fondarea societății se vor prezenta următoarele acte:

- cererea privind înregistrarea SA;
- copia certificatului de înregistrare a societății;
- lista fondatorilor.

Aceste acte vor fi prezentate Comisiei de Stat în termen de 15 zile de la trecerea societății în Registrul de Stat al Comerțului, dacă toate acțiunile subscrise au fost achitate cu mijloace bănești.

Dacă acțiunile se achită cu bunuri, actele pentru înregistrarea lor vor fi depuse în termen de 15 zile de la data expirării termenului de transmitere a bunurilor.

Funcționarea SA. Prin funcționarea SA înțelegem acele raporturi juridice care apar în interiorul societății în legătură cu administrarea patrimoniului acesteia și a societății însăși.

Ca organe de conducere a SA sânt:

1. Adunarea Generală a Asociaților – fiind organul suprem de control al societății și care reprezintă voința colectivă a acestuia. Ea are următoarele atribuții:

- Să aprobe modificări și completări la statutul societății;
- Să modifice capitalul social;
- Să aleagă în funcție și să revoce membrii Consiliului societății, a Comisiei de Cenzori și să aprobe regulamentul acestor organe;
- Să examineze și să aprobe dările de seamă anuale ale societății;
- Să decidă asupra tranzacțiilor;
- Să decidă asupra lichidării societății și să aprobe bilanțul acestor operațiuni.

Adunarea Generală poate fi: ordinară și extraordinară.

Adunarea Generală Ordinară se convocă într-un termen stabilit de contractul de constituire și de statut. Decizia cu privire la convocarea Adunării Generale Ordinare se adoptă de Consiliul societății, iar convocarea se efectuează de organul executiv.

Adunarea Generală Extraordinară se convocă la decizia Consiliului societății, atunci când este necesar a hotărâ chestiuni urgente ce țin de competența acesteia. Decizia de a fonda Adunarea Generală Extraordinară o ia Consiliul societății din proprie inițiativă ori la cererea Comisiei de Cenzori și a acționarilor, care dețin 30% din acțiuni.

2. Consiliul societății este organul care reprezintă interesele acționarilor, exercită conducerea generală și controlul asupra activității societății. Consiliul societății este ales de Adunarea Generală și este subordonat acesteia.

3. Organul executiv al societății este organul prin intermediul căruia societatea își manifestă voința socială, exprimă capacitatea de folosință și exercițiu în raport cu terțele persoane și organele de stat.

SA poate avea un organ executiv colegial, unipersonal sau o îmbinare a acestor 2 organe dacă statul prevede.

Organul executiv colegial, mai fiind numit Comitet de Conducere, are funcția de a adopta hotărâri colegiale în ședințele convocate de conducător.

Organul executiv unipersonal este directorul general, fiind numit de Adunarea Generală, având funcția de a exercita toate activitățile organului executiv și administrarea societății, adoptând în nume propriu ordine și decizii.

Cele mai importante activități ale organului executiv sânt:

- Aprobă structura organizatorică a societății;
- Elaborează programul de activitate;
- Încheie contracte de muncă cu salariații;
- Organizează ținerea evidenței contabile și statistice;
- Întocmește dările de seamă și bilanțul anual și asigură crearea condițiilor necesare de muncă pentru angajații societății.

Comisia de Cenzori se alege de Adunarea Generală. În calitate de membri ai comisiei pot fi aleși acționarii societății. Nu pot fi membri ai Comisiei de Cenzori persoanele care nu au cunoștințe în domeniul contabilității, economiei și finanțelor.

Drepturile acționarilor:

1. Drepturi nepatrimoniale – acestea fiind drepturile de a participa la Adunarea Generală, dreptul la vot, dreptul de a fi informat;
2. Drepturi patrimoniale – dreptul la o cotă parte din bunurile societății, dreptul de a procura bunurile societății.

Obligațiile acționarilor:

1. Obligația de a achita valoarea nominală a acțiunii subscrise;
2. Să informeze persoana care ține registrul acțiunilor despre toate schimbările din datele sale introduse în registru;
3. Să comunice în scris societății, comisiei de stat pentru piața hârtiilor de valoare și organului de stat care efectuează reglementarea antimonopolistă despre achiziționarea de acțiuni ale societății.

Hârțiile de valoare ale SA

Hârțiile de valoare ale SA sânt acțiunile și obligațiunile.

Acțiunile sânt fracțiuni ale capitalului social al societății. Potrivit legislației acțiunea este o hârtie de valoare emisă de SA, care atestă apartenența către acționar a unei părți a capitalului social al SA, cu dreptul de a participa la conducerea societății, la distribuirea profiturilor pe durata activității și a averii în cazul lichidării ei. Acțiunile pot fi clasificate după mai multe criterii:

1. În dependență de volumul drepturilor încorporate în acțiuni. SA este în drept să emită:

- Acțiunea ordinară oferă deținătorului acesteia dreptul la un vot în cadrul Adunării Generale, dreptul la o parte din averea societății în cazul lichidării acesteia;
- Acțiunea preferențială – este acea acțiune care nu dă dreptul la vot deținătorului în cadrul ședințelor Adunării Generale, însă dă dreptul de a obține dividende și în

cazul lichidării, deținătorul acțiunii dobândește dreptul de a primi partea ce i se cuvine din averea societății.

2. În dependență de metoda de legitimare a deținătorului hârtiile de valoare pot fi: nominative și la purtător.

- Acțiunea la purtător este acțiunea a căror proprietar nu este cunoscut, iar dreptul de proprietate asupra ei se transferă prin simpla predare în baza posesiunii pe bună credință;
- Acțiunea nominativă este acțiunea în cuprinsul căreia este înscris numele acționarului.

Înregistrarea de stat a acțiunilor se face prin 3 modalități:

1. Se înregistrează acțiunile plasate între fondatori la constituirea societății;
2. Se înregistrează emisiunea suplimentară a acțiunilor;
3. Se înregistrează totalurile subscrierii emisiunii suplimentare de acțiuni.

Obligațiunile se emit atunci când societatea are nevoie de capital împrumutat deoarece propriul capital nu este de ajuns pentru atingerea anumitor scopuri.

Obligațiunea este un document care atestă dreptul proprietarului de a primi suma vărsată în contul achitării obligațiunii și dobânda sau un alt profit aferent în mărimea și în termenul stabilit prin decizia de emiteră a obligațiunilor.

Tranzacțiile societății cu propriile hârtii de valoare. SA este în drept să efectueze operațiuni cu propriile hârtii de valoare prin:

1. Achiziționare, fiind operațiunea de cumpărare de către societate a propriilor acțiuni, din proprie inițiativă, în cazul reducerii capitalului social sau în cazul prevenirii scăderii cursului acțiunilor, ori a convertirii acestora.
2. Răscumpărarea, fiind operațiunea de cumpărare de către societate a propriilor acțiuni la cererea acționarilor.
3. Convertirea hârtiilor de valoare este operațiunea juridică de schimbare a unei categorii de hârtii de valoare pe altele. Ex: schimbarea acțiunii pe obligațiune.
4. Împărțirea acțiunilor societății este o operațiune de schimbare a tuturor acțiunilor societății pe un număr de acțiuni mai mare dar cu valoare nominală mai mică.

5.6. Cooperativa de producție.

Este o întreprindere fondată de doi și mai mulți cetățeni care și-au asociat bunurile în scopul desfășurării unei activități de antreprenariat sub aceeași firmă, în baza statutului semnat de aceștia.

Cooperativa este persoană juridică și răspunde pentru obligațiile sale cu tot patrimoniul său, iar asociații răspund pentru obligațiile societății cu cota de participare la capitalul cooperativei și cu averea personală în mărime de cel puțin egală cu venitul anual obținut de el.

Constituirea CP. Persoanele fizice, în număr de cel puțin două, la o adunare comună decid constituirea cooperativei, aprobă statutul, aleg organele de gestiune și control, determină cota de participare a fiecărui membru asociat și numesc persoana responsabilă pentru înregistrarea cooperativei.

Statutul cooperativei fiind unicul act de constituire cuprinde:

1. Firma cooperativei de producție;
2. Sediul – care se va afla acolo unde va activa organul de conducere, adică localitatea și adresa deplină.

Înregistrarea CP. Legislația nu prevede autentificarea notarială a statutului cooperativei, ceea ce înseamnă că după aprobarea lui de către Adunarea Generală, președintele cooperativei va prezenta actele constitutive la Camera Înregistrării de Stat, pentru a înregistra cooperativa. După înregistrare ea va căpăta personalitate juridică și va avea dreptul de a-și începe activitatea economică.

Organizarea și funcționarea cooperativei. Organele CP sînt:

1. Adunarea generală – fiind organul superior de conducere care adoptă hotărîri în toate chestiunile ce privesc activitatea cooperativei. Adunarea generală se convoacă în ședințe ordinare și extraordinare.

Cele ordinare sînt convocate nu mai rar decît o dată pe an, iar cele extraordinare – în cazurile prevăzute de statut.

Ele pot fi convocate de către comitetul de conducere, comisia de cenzori și de alți membri ai cooperativei, care dețin cel puțin 10% din numărul total de voturi.

De competența exclusivă a adunării generale ține:

- aprobarea statutului cooperativei, modificarea și completarea lui;
- alegerea și realegerea președintelui comisiei de cenzori și a comitetului de conducere;
- aprobarea dărilor de seamă și a bilanțului anual;
- angagarea și eliberarea din funcție a personalului;
- stabilirea cotelor de participare;
- aprobarea modului de repartizare a veniturilor;
- aprobarea hotărîrilor de lichidare și reorganizare.

2. Comitetul de conducere - fiind organul executiv al cooperativei, membrii lui fiind aleși de adunarea generală.

Dacă este ales comitetul de conducere, se va alege și un președinte, care va fi președintele cooperativei și ambii organizează executarea hotărîrilor adunărilor generale și exercitarea activității de antreprenariat.

3. Comisia de cenzori – fiind organul de control al cooperativei își are funcția de exercita controlul asupra activității financiare a comitetului de conducere.

Drepturile. Asociații au dreptul:

- să participe la activitatea și la conducerea cooperativei;
- să aleagă și să fie aleși în organele de conducere;
- să beneficieze de bunurile cooperativei;
- să primească informații privind activitatea cooperativei.

Obligațiile:

- să respecte prevederile statutului;
- să execute hotărîrile adunării generale și ale comitetului de conducere;
- să transmită bunurile și sumele de bani în fondul cooperativei.

Lichidarea. Un temei de lichidare este micșorarea numărului de membri asociați la o persoană și necompletarea acestui număr timp de 6 luni.

5.7.Întreprinderea de stat.

Este un agent economic independent, persoană juridică care pe baza proprietății de stat transmise ei în gestiune desfășoară activitate de întreprinzător și poartă răspundere pentru obligațiile asumate în limita patrimoniului care-l are în gestiune.

Actele constitutive sînt:

- decizia fondatorului;
- statutul.

Decizia fondatorului - este un act individual și se adoptă în baza calculelor tehnico-economice și a pașaportului ecologic coordonat de departamentul protecției mediului înconjurător. Decizia de fondare se coordonează cu organele de administrare publică din localitatea unde întreprinderea își va desfășura activitatea.

Statutul - se aprobă de către organul fondator și va cuprinde:

- denumirea de firmă;
- sediul întreprinderii;
- organul fondator;
- genul de activitate pentru care a fost fondată;
- valoarea capitalului social;
- organele de gestiune și de control ale întreprinderii.

Organele de conducere.

1. Fondatorul - în calitate de fondator va fi organul de stat, împuternicit cu dreptul administrării proprietății de stat. Fondator se consideră titularul bunurilor cu toate drepturile de posesie, administrare și dispoziție. El transmite toate bunurile sale unei persoane juridice în gestiune ori în drept de administrare economică. Fondatorul are funcția de a aproba statutul, modificările și completările la el, stabilește indicii economici, desemnează membrii consiliului de administrare, managerul și îi revocă din funcția ocupată.

2. Consiliul de administrare - este organul colegial al întreprinderii. El nefiind un organ obligatoriu constituindu-se numai în cazul în care necesitatea lui va fi stipulată în statutul întreprinderii. Consiliul de administrare are următoarea competență:

- aprobă planul de dezvoltare a întreprinderii;
- ia măsuri de asigurare a integrității patrimoniului întreprinderii și de utilizare eficientă a lui;
- aprobă darea de seamă și bilanțul anual;
- aprobă decizii cu privire la obținerea și utilizarea creditelor, deschiderea filialelor și a reprezentanțelor.

3. Managerul - este organul executiv și administrează întreprinderea personal, prin ordine și decizii. El are următoarele funcții:

- să conducă activitatea întreprinderii și să asigure funcționarea ei eficientă;

- să reprezinte interesele întreprinderii în relațiile cu persoanele fizice și juridice, precum și cu organele de justiție;
- să asigure executarea deciziilor fondatorului și ale consiliului de administrație;
- să poarte răspundere materială pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor stabilite prin contract.

Patrimoniul se formează din următoarele surse:

- depunerile materiale ale fondatorului;
- beneficiul obținut din activitatea de antreprenoriat;
- investiții capitale și donații de la buget;
- credite și alte surse legale.

Pierderile întreprinderii se recuperează din contul beneficiului rămas la dispoziția întreprinderii, din contul capitalului de rezervă sau din donații.

Lichidarea are loc în cazul falimentului.

5.8. Întreprinderea municipală.

Este un agent economic cu personalitate juridică, constituit pe baza proprietății municipale, care produce anumite tipuri de mărfuri, execută lucrări și prestează servicii pentru satisfacerea cerințelor fondatorului și pentru realizarea intereselor sociale și economice ale colectivului de muncă.

Actele constitutive sânt:

1. Decizia organului de administrare locală;
2. Statutul.

Decizia este un act unilateral și se semnează de primarul municipiului.

Statutul este aprobat de primărie și cuprinde (vezi statutul întreprinderii de stat) denumirea de firmă, sediul întreprinderii, organul fondator, genul de activitate, valoarea capitalului social.

Constituirea ÎM. Primăria municipiului în calitate de fondator adoptă o decizie de constituire a întreprinderii, o înzestreaază cu bunurile necesare, aprobă statutul ei, numește managerul întreprinderii și o înregistrează la Camera Înregistrării de Stat.

Organele de conducere:

1. Fondatorul – primăria municipiului, proprietar al bunurilor, are funcția de a adopta decizia de fondare, aprobă statutul ei, numește conducătorul întreprinderii și încheie cu el un contract, exercită controlul asupra activității întreprinderii și a conducătorului ei.

2. Conducătorul sau managerul este numit și revocat de fondator și funcțiile lui sânt:

- să conducă activitatea întreprinderii și să asigure funcționarea ei eficientă;
- să reprezinte interesele întreprinderii în relațiile cu persoanele fizice și juridice, precum și cu organele de justiție;
- să asigure executarea deciziilor fondatorului și ale consiliului de administrație;
- să poarte răspundere materială pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor stabilite prin contract.

3. Consiliul director va fi numit numai în cazul în care fondatorul va decide acest lucru fiind stipulat într-un regulament special și în statutul întreprinderii.

Patrimoniul ÎM. Fondatorul transmite întreprinderii în gestiune bunuri corporale și necorporale conform actului de transmitere și bunurile transmise mai sânt numite și capital social. Capitalul social poate fi majorat din cote suplimentare ale fondatorului sau din beneficiul obținut.

Lichidarea are loc la decizia fondatorului, fiind considerată lichidată la data radierii acesteia din Registrul de Stat.

5.9. Întreprinderea de arendă.

Întreprinderile de arendă sânt unități fondate de membrii colectivelor întreprinderilor de stat, reorganizate în scopul desfășurării în comun a activității de antreprenor, sub aceeași firmă, pe baza statutelor și a contractelor de arendare a bunurilor statului.

Constituirea ÎA. Inițiatori ai fondării întreprinderii pot fi:

- proprietarul patrimoniului de stat sau municipal;
- 10% din numărul total al membrilor colectivului de muncă al întreprinderii;
- administrația întreprinderii;
- comitetul sindical al întreprinderii;

Decizia cu privire la fondarea întreprinderii de arendă se adoptă la Adunarea Generală, ea având următoarele funcții:

1. Aprobarea statutului întreprinderii;
2. Aprobarea contractului de arendă și desemnarea persoanei împuternicite să îl semneze;
3. Întocmirea procesului verbal;
4. Primirea și înregistrarea cererilor de la membrii colectivelor de muncă care doresc să devină membri ai întreprinderii de arendă;
5. Alegerea organelor de conducere și de control.

Actele constitutive:

1. Statutul va conține următoarele prevederi:
  - denumirea de firmă;
  - sediul întreprinderii;
  - data constituirii;
  - drepturile și obligațiile membrilor fondatori;
  - modul de alegere și activitate a organelor de conducere și dreptul de control;
  - modul de reorganizare și lichidare a întreprinderii.
2. Contractul, care se încheie între întreprinderea fondată și locator. În calitate de locator se prezintă organul de stat împuternicit cu dreptul de a administra proprietatea statului. Contractul de arendă cuprinde: subiecții, obiectul contractului, drepturile și obligațiile locatorului.

După semnarea actelor constitutive întreprinderea este înregistrată la Camera Înregistrării de Stat.

Organele de conducere.

a) Adunarea Generală – este organul suprem al ÎA și ea poate fi: ordinară și extraordinară.

Ordinară – se convocă o dată pe an, la sfârșitul anului financiar, când se aprobă totalurile activității pentru anul care a expirat și planul pentru anul viitor.

Extraordinară – va fi convocată atunci când apare vre-un temei ce trebuie discutat și aprobat la Adunarea Generală.

Adunarea Generală are următoarele funcții: aprobă statutul, aprobă dările de seamă și planurile de activitate, alege și revocă din funcție membrii organului de control, aprobă contractele încheiate.

b) Consiliul de Conducere – fiind organul executiv al întreprinderii. Funcțiile lui sânt:

- de ținere a contabilității și a evidenței statistice;
- încheie contracte de muncă cu salariații;
- întocmește dări de seamă, bilanțul întreprinderii și efectuează alte acțiuni necesare pentru atingerea scopului propus.

c) Comisia de cenzori - fiind organul de control al întreprinderii și este în drept să efectueze orice control asupra situației economico-financiară, este obligat să pună la dispoziția cenzorilor toate documentele cerute de aceștia, iar după caz să dea explicații în scris.

La sfârșitul fiecărui an financiar Comisia de cenzori întocmește un raport de analiză a activității financiare a întreprinderii, face avizul asupra dării de seamă și a bilanțului anual.

Drepturile:

- să participe la Adunări Generale cu drept de vot;
- să obțină o remunerare sub formă de salariu;
- să pretindă la o cotă parte din bunurile întreprinderii;
- să ceară efectuarea controlului activității comisiei de conducere.

Obligațiile:

- să respecte contractul de muncă;
- să transmită bunurile sau aportul bănesc la care s-a obligat.

Lichidarea are loc când într-o întreprindere rămâne doar o singură persoană și timp de 6 luni nu se completează cu alți membri.

Tema 6: Structuri și uniuni de întreprinderi

6.1. Structuri ale întreprinderilor.

6.2. Uniuni de întreprinderi reglementate de legislația RM.

6.3. Alte uniuni de întreprinderi.

6.1. Structuri ale întreprinderilor.

Practica activității de antreprenoriat a condus la elaborarea unor modalități de extindere a activității economice a întreprinderilor în alte localități, zone, atât în țară cât și peste hotare. Pentru extinderea propriilor afaceri întreprinderea legal constituită poate să înființeze o întreprindere dependentă, al cărei fondator va deschide filiale și reprezentanțe.

În literatura juridică, întreprinderea dependentă, mai este numită și societate filială, care a fost definită ca o întreprindere organizată sub formă de societate comercială de sinestătătoare, cu personalitate juridică, dar dependentă din punct de vedere economic de societatea mamă, prin deținerea de către aceasta a majorității capitalului.

De asemenea în literatura juridică se arată că raportul de dominație între întreprinderea-mamă și întreprinderea-fiică poate avea formă directă și indirectă.

Dominația directă se înfăptuiește atunci când întreprinderea-mamă deține majoritatea capitalului social al întreprinderii-fiice.

Dominația indirectă – când întreprinderea-mamă deține majoritatea capitalului altei întreprinderi și nu ea singură ci prin intermediul întreprinderilor în al căror capital social întreprinderea-mamă deține majoritatea.

Filiala se consideră o subdiviziune separată a întreprinderii situată în altă parte și care exercită unele din atribuțiile acesteia.

Filiala nu dispune de patrimoniu propriu. Într-o definiție doctrinară filiala este considerată ca o structură societară instituționalizată lipsită de patrimoniu, care funcționează independent, autonom și durabil într-un sediu propriu și căreia i se încredințează îndeplinirea unor sau mai multor categorii de operațiuni ce fac parte din obiectul de activitate al societății.

Constituirea.

Dreptul de a constitui o filială îl are numai întreprinderea înscrisă în Registrul de Stat al Comerțului. Actul de constituire este regulamentul care stabilește:

1. Denumirea de firmă – care include specificația că aceasta este filială;
2. Genurile de activitate pe care îl va desfășura;
3. Sediul filialei;
4. Patrimoniul transmis filialei;
5. Împuternicirile administratorului și altor persoane cu funcții de răspundere;
6. Numărul contului bancar al filialei.

Regulamentul filialei este aprobat de administratorul întreprinderii care numește conducătorul filialei, precum și personalul ei.

Conducătorul filialei își va exercita funcțiile în limitele admise de regulament, iar la încheierea convențiilor cu terțele persoane va prezenta procura eliberată de

administratorul întreprinderii. Toate drepturile și obligațiile filialei revin întreprinderii.

Desființarea filialei. Este o prerogativă a administrației întreprinderii, care a constituit-o. Act de încetare a activității filialei poate fi hotărârea organului suprem al întreprinderii sau a organului executiv dacă acesta a fost împuternicit prin statut.

Reprezentanța – se consideră subdiviziunea separată a întreprinderii care este situată în altă parte, reprezintă interesele întreprinderii, încheie în numele acesteia tranzacții și îndeplinește alte acțiuni de drept.

Reprezentanța îndeplinește o funcție specializată și anume cea de intermediar dintre întreprindere și terțele persoane, care contractează cu ea.

Ea poate fi constituită în alte localități ale țării sau chiar în alte țări, numai dacă acest lucru este stipulat în actele de constituire a întreprinderii.

Principalul act este regulamentul, aprobat de organul de conducere al întreprinderii.

6.2. Uniuni de întreprinderi reglementate de legislația RM.

Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi prevede că întreprinderile pot să se unească pe bază de contract, în uniuni, asociații, concerne, consorții, asociații internaționale și în alte uniuni de întreprinderi, în scopul lărgirii posibilităților lor în realizarea și apărarea intereselor de producție sociale.

1. *Asociația economică* – reprezintă o uniune de întreprinderi, care unește unele întreprinderi după principiul ramural sau teritorial, în scopul asigurării acestora și a protecției intereselor lor în organele de stat, judiciare și în raport cu terțele persoane.

Asociația economică are unele funcții ce privesc activitatea de întreprinzător a întreprinderilor asociate. Printre aceste funcții putem enumera:

- corelarea activității economice între membrii asociați;
- aprofundarea membrilor din specializare;
- cooperarea între ei.

De asemenea asociația economică poate convoca conferințe, poate generaliza și răspândi experiența pozitivă a întreprinderilor ce intră în componența asociației, poate practica activitate de antreprenoriat pentru a satisface anumite nevoi ale membrilor săi.

2. *Consortiul* reprezintă forma asociativă între mai multe societăți, de obicei bănci și alte instituții financiare, în vederea cooperării pentru realizarea unor activități sau acțiuni determinate.

Întreprinderile care intră în consorțiu sânt persoane juridice și-și păstrează integral independența, transmitând consorțiului o cotă parte din capital, ori asumându-și exercitarea anumitor activități.

Ca obiect de activitate al consorțiului poate servi amplasarea unui împrumut sau executarea unui proiect, care necesită investiții mult mai mari, decât posibilitățile unei singure bănci.

Consortiul există până la atingerea scopului propus. Actul de constituire este: contractul, care reglementează modalitățile de dispunere a fondului comun format de participanți.

3. *Concernul* reprezintă o uniune de întreprinderi, care are o conducere unică, împuternicită cu anumite funcții de reprezentare, de cooperare, de investigații, financiare.

Concernul este o creație a legislației germane, care formează raporturi contractuale între întreprinderile dominante și cele dominate.

Clauzele contractuale ce leagă întreprinderea dominantă de cea dominată, permite celei dominante să dea careva directive celei dominate, astfel făcând să se manifeste interesul de grup.

Concernele pot fi: orizontale și verticale.

Concernele verticale au o structură complexă și includ în sine întreprinderi din diferite ramuri ale industriei, dar sânt legate într-un ciclu de producție și anume producție tehnologică (metalurgie, construcție, mașini).

Concernele orizontale au o structură mai simplă și includ în sine întreprinderi dintr-o singură ramură.

Constituirea uniunii de întreprinderi. Au dreptul de a constitui uniuni de întreprinderi toate întreprinderile înregistrate. Actele de constituire sânt: contractul de constituire și statutul, fiind aprobate la Adunarea Generală a asociațiilor și semnate de conducătorii întreprinderilor asociate.

Funcționarea. Ca și alți agenți economici, uniunile după înregistrare capătă personalitate juridică, dobândesc drepturi și obligații stabilite de lege și sânt luate la evidență de organul fiscal, teritorial unde își au sediul central.

Organele de conducere:

1. Organul superior al uniunii este Adunarea Generală care are următoarele funcții:
  - să adopte hotărâri în toate chestiunile ce vizează activitatea uniunii;
  - modificarea statutului și a capitalului social;
  - aprobarea dărilor de seamă și a bilanțului anual;
  - repartizarea beneficiilor;
  - aprobarea modului de remunerare a muncii salariaților;
  - excluderea membrilor uniunii.

Dreptul de a convoca Adunarea Generală îl au Comitetul de Conducere și întreprinderile asociate, care împreună reprezintă 10% din voturile uniunii.

2. Organul executiv – Comitetul de Conducere.

Membrii comitetului de conducere aleg din rândul lor președintele comitetului, care reprezintă uniunea în raport cu terțele persoane. De asemenea organizează executarea hotărârilor Adunării Generale și exercită toate împuternicirile care i-au fost delegate în atingerea scopului propus.

3. Organul de control – Comisia de Revizie este aleasă de Adunarea Generală într-un termen de până la 5 ani.

Organul de control este în drept să ceară organului de conducere prezentarea tuturor documentelor necesare controlului, inclusiv explicații de la membrii acestuia, va verifica datele dării de seamă și a bilanțului anual.

La lichidarea uniunii, patrimoniul va fi repartizat între membri, proporțional cu aportul depus. Uniunea își încetează activitatea la data radierii acesteia din registrul de stat al comerțului.

6.3. *Alte uniuni de întreprinderi.*

În sistemul de drept al altor state se întâlnesc astfel de uniuni, cum ar fi:

- trustul;
- sindicatul;
- întreprinderea multinațională.

Trustul – reprezintă o instituție și un concept juridic specific dreptului anglo-saxon, cu mai multe semnificații, una din acestea fiind „trust compani”, care reprezintă o societate înființată cu scopul de a prelua, accepta și administra un patrimoniu, care-i poate fi legal încredințat, fără a dobândi asupra acestui patrimoniu dreptul de proprietate.

Trustul își exercită dreptul de vot în cadrul adunărilor generale susținând un program anumit de activitate a societății ori înaintându-și propriul program, de asemenea efectuează și alte operațiuni necesare care permit societății să activeze și să obțină maximum profit.

Sindicatul este o uniune de întreprinderi în care întreprinderile asociate își păstrează independența. Scopul principal al sindicatului este comercializarea mărfurilor și pentru aceasta el poate înființa un număr mare de filiale ori societăți comerciale care vor vinde bunurile, serviciile aparținând întreprinderilor asociate. O formă de sindicat este sindicatul financiar ori sindicatul de plasament.

Sindicatul financiar – se organizează sub forma unei societăți în participație, în cadrul căreia banca generală a sindicatului tratează cu societatea sau instituția emitentă acțiunile și obligațiunile, iar membrii sindicatului își repartizează între ei beneficiul obținut potrivit clauzelor contractuale închiate cu ei. Sindicatul poate avea ca obiect și alte activități decât cele cu caracter financiar.

Ex.: apărarea intereselor investitorilor străini într-o societate mixtă și în calitate lor de acționari în raport și față de ei și sindicatul financiar se transformă într-un sindicat de plasament, care își asumă obligația de a supraveghea evoluția pieței financiare și de a asigura o plasare progresivă a acțiunilor pentru a evita deprecierea cursului acestora.

Întreprinderea multinațională – este societatea care controlează în diverse țări active industriale, comerciale și financiare. Întreprinderea multinațională a mai fost definită ca o mare întreprindere națională, care posedă controlul mai multor filiale de producție aflate în mai multe țări.

Tema 7: Regimul juridic al patrimoniului întreprinderii

7.1. Clasificarea bunurilor.

7.2. Capitalul social.

7.3. Bunurile necorporale.

7.1. Clasificarea bunurilor.

1. După modul de percepere a bunurilor ele se împart în:

- *Bunuri corporale* – sânt acele bunuri care au o existență materială și fiind perceptibile simțurilor omului. După natura juridică bunurile corporale se împart în: mobile și imobile.
- *Bunuri necorporale* – sânt bunuri existența cărora este abstractă. Astfel de bunuri sânt drepturile nepatrimoniale cum ar fi: dreptul la denumirea de firmă, dreptul asupra mărcii și a emblemei, dreptul de autor.

1. După criteriul financiar-economic masa de bunuri se împarte în:

- *mijloace economice* – fiind formate din totalitatea activelor materiale și bănești, care servesc la desfășurarea activității de antreprenoriat. Activele întreprinderii se împart în active fixe – fiind bunurile materiale care i-au parte la mai multe cicluri de producție, aici se includ mașinile, clădirile, instalațiile; și activele circulante – bunuri materiale care se consumă integral în fiecare ciclu de producție. Aici se includ materiile prime, combustibilul.
- *Sursele economice* – reprezintă locul de proveniență și modul de dobândire al acestora. Ele se clasifică în:
  - 1) Capital propriu – care provine din fondurile bănești ale întreprinderii, adică din capitalul social, din capitalul de rezervă și din alte fonduri.
  - 2) Capitalul atras – reprezintă datoriile întreprinderii față de creditor. Creditorii sânt agenții economici prin marfa vândută, statul prin sumele impozitelor neachitate, salariații întreprinderii prin salariul neplătit și instituțiile financiare prin creditele și împrumuturile acordate și dobânda pentru ele.

2. Din punct de vedere al mijloacelor materiale patrimoniul întreprinderii se împarte în activ și pasiv.

- în *activul* întreprinderii se includ toate bunurile pe care le are întreprinderea;
- în *pasivul* întreprinderii se include valoarea tuturor datoriilor întreprinderii.

7.2. Capitalul social.

Este expresia bănească a valorilor tuturor bunurilor cu care fondatorii unei întreprinderi contribuie la constituirea acesteia, pentru a fi folosit la desfășurarea activității și realizarea scopului urmărit.

Capitalul social îndeplinește mai multe funcții:

1. Servește ca bază materială pentru activitatea de antreprenoriat;
2. Servește ca garanție a întreprinderii față de creditor;
3. Prin intermediul capitalului social se stabilește o legătură între întreprindere și fondator, deoarece totalitatea aporturilor asociaților formează capitalul social.

Noțiunea de patrimoniu și capital social sânt distincte. *Patrimoniul* reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor cu caracter patrimonial, precum și bunurile la care se referă, însă *capitalul* social reprezintă totalitatea aporturilor fondatorilor la constituirea întreprinderii.

Modificarea capitalului social. Capitalul social constituit devine fix, adică va fi menținut la aceeași valoare pe toată durata de existență a societății, constituind un element de stabilitate a ei. Capitalul social va putea fi modificat în cazul când evenimente excepționale din viața societății impun acest lucru sau când o asemenea operațiune devine o condiție a realizării scopurilor în vederea cărora a fost constituită societatea. Modificarea se va face numai în baza hotărârii fondatorului sau a adunării generale și pentru a produce efecte juridice hotărârea de modificare va fi comunicată organului de înregistrare.

Majorarea capitalului social se poate face prin reevaluarea patrimoniului întreprinderii, prin trecerea în contul capitalului a rezervelor statutare a societății.

Reevaluarea se va face în cazul devalorizării monedei sau în caz de majorare a prețurilor.

O altă modalitate de majorare este aceea de atragere a contribuțiilor suplimentare, care sânt necesare atunci când capitalul societății se dovedește a fi insuficient față de volumul afacerilor în care întreprinderea este implicată.

Reducerea capitalului social se efectuează în urma hotărârii adunării generale. Pentru a nu micșora masa bunurilor fără ca creditorii să ia cunoștință de aceasta, va fi publicat în monitorul oficial al RM un anunț referitor la acest lucru și dacă nici unul din creditorii nu se vor opune, capitalul social va putea fi micșorat. În cazul când creditorii se vor opune reducerii capitalului, reducerea va putea fi efectuată numai după satisfacerea cerințelor celor care se opun. O cale de reducere a capitalului social este posibilă atunci când patrimoniul societății se devalorizează din cauza uzurii morale și fizice a bunurilor. Atunci valoarea nominală a cotelor părți ori a acțiunilor scade brusc, fără a restitui asociaților o parte din aportul depus.

7.3. *Bunurile necorporale.*

Bunuri necorporale sânt considerate: dreptul asupra denumirii de firmă, dreptul asupra emblemei, dreptul de autor, clientelă.

Firma întreprinderii. Dacă persoana este identificată în societate prin nume și prenume, întreprinderea se individualizează de alți participanți la circuitul economic prin firma sa. Întreprinderile sânt obligate să includă firma pe lângă forma juridică de organizare a întreprinderii și un nume a unuia sau mai multor fondatori. Fiind înregistrată întreprinderea, firma ei împreună cu alte date se includ în registrul de stat al comerțului. Firma va fi folosită de întreprindere pe toate documentele emise de ea, inclusiv pe scrisori, contracte și acțiuni.

O firmă a unei întreprinderi nou înregistrată are o valoare economică mică, pe când întreprinderile care au o denumire mai veche s-au manifestat pe piața internă și cea internațională prin producerea unor mărfuri de calitate, având o valoare economică destul de mare.

Pe piața internațională sânt cunoscute următoarele denumiri de firmă: adidas, panasonic, coca-cola și naționale cunoscute pe piața internă cât și pe cea externă: zorile, floare, viorica, cricova.

Întreprinderea care și-a înregistrat firma, are dreptul să ceară oricărui agent economic care utilizează ilegal firma acesteia, despăgubirea daunelor materiale cauzate și încetarea folosirii ei.

Nu se poate utiliza firma care conține denumirea oficială a statului, a organelor de stat, numele unei personalități istorice și firma unei întreprinderi deja înregistrată.

Excepție poate fi în cazul când întreprinderea este fondată de aceste organe.

Emblema. Ca și firma, emblema este un atribut de identificare a agenților economici pentru individualizarea activității lor în economia națională și internațională.

Emblema este semnul sau denumirea care deosebește un comerciant de altul, de același gen. Ea poate conține semne, denumiri, inclusiv denumirea de firmă a întreprinderii.

Întreprinderea capătă dreptul exclusiv asupra emblemei numai în cazul în care se cere înmatricularea ei în registrul de stat al comerțului și în cazul în care are un caracter de noutate, în sensul că trebuie să se deosebească de emblemele altor întreprinderi care sânt înscrise în același registru.

Valoarea economică a emblemei depinde de aptitudinea ei de a atrage clientela și desigur depinde de calitatea mărfurilor produse, a serviciilor prestate și de vechimea utilizării acestei embleme.

Mărcile de producție și de serviciu. Legislația stabilește că mărcile pot fi:

Verbale – constituite din cuvinte, inclusiv nume și prenume, precum și din litere și cifre;

Figurative – fiind reprezentări grafice, plane sau forme tridimensionale;

Combinat – care reprezintă elemente verbale și figurative.

Se cunosc câteva clasificări ale mărcilor:

1. După destinația economică:

- marca de fabrică – se folosește de producător sau fabricant în domeniul activității industriale, agricole și alte activități;
- marca de comerț – utilizată de comerciant sau distribuitor prin aplicarea ei pe produsele pe care le vinde, spre a arăta că produsele unei întreprinderi sânt distribuite de o unitate comercială.

2. După obiect:

- mărcile de producție – care cuprind mărcile de fabrică, de comerț și sânt aplicate pe mărfurile sau produsele fabricate sau naturale;
- mărcile de serviciu – ex.: o societate de taximetrie aplică marca pe autovehicole, restaurantele pe tacâmuri și veselă.

3. După titularul mărcii:

- individuale – care aparțin unei persoane fizice sau juridice;
- colective – fiind mărcile unor uniuni sau asociații economice.

Cererea de înregistrare a mărcii se înaintează agenției de stat pentru protecția proprietății industriale și după examinarea cererii, organul de înregistrare a mărcii,

dacă nu are motive de respingere a cererii, decide înregistrarea mărcii în registrul național al mărcilor și denumirilor de origine a produselor.

Clientela este definită ca o totalitate de persoane fizice și juridice care apelează în mod obișnuit la același comerciant pentru procurarea unor mărfuri și servicii. Clientela determină prin număr calitatea și frecvența situației economice a comerciantului, precum și succesul și insuccesul lui.

Tema 8: Încetarea activității de antreprenoriat

8.1. Reorganizarea întreprinderilor.

8.2. Lichidarea întreprinderilor.

8.1. Reorganizarea întreprinderilor.

Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi prevede 5 modalități de reorganizare: fuziune, asociere, divizare, separare și transformare.

Reorganizarea – este o operațiune juridică și are însemnătate pentru transmiterea drepturilor și obligațiilor de la o întreprindere la alta. Reorganizarea întreprinderii poate fi efectuată fie binevol, fie forțat. O formă de reorganizare forțată este stipulată în legea cu privire la faliment, care prevede o procedură de reorganizare pentru întreprinderile insolvabile. La aceste întreprinderi hotărârea de reorganizare se adoptă de către instanța de judecată, la cererea debitorului sau a creditorului.

O altă formă de reorganizare este reglementată de legea privatizării, conform căreia întreprinderea de stat se poate transforma într-o SA, însă acțiunile sînt expuse vînzării fie contra bani, fie contra bunuri patrimoniale.

Reorganizarea voluntară se efectuează conform legislației actelor de constituire, hotărîrii organului suprem de decizie sau a adunării generale a acționarilor.

Întreprinderile pot fi reorganizate prin unificare, fiind o operațiune juridică prin care două sau mai multe întreprinderi existente incluse în registrul de stat ale comerțului, își unesc patrimoniul în scopul continuării activității de antreprenoriat.

8.1.1. Unificarea se face prin două procedee:

1. Fuzionare (contopire) – la contopirea a 2 sau mai multe întreprinderi toate drepturile și obligațiile patrimoniale trec la noua întreprindere rezultată prin contopire. Ca rezultat al reorganizării întreprinderile care se contopesc se radiază din registrul de stat al comerțului și se înregistrează întreprinderea nouă. În acest caz organele executive ale întreprinderilor care se contopesc trebuie să încheie un contract cu privire la contopire.

2. Asociere sau absorbție – este operațiunea prin care o întreprindere înglobează 2 sau mai multe întreprinderi, avînd ca efect încetarea activității întreprinderii înglobate. La asociere drepturile și obligațiile întreprinderii asociate trec la întreprinderea nou formată. Ca rezultat al reorganizării prin absorbție întreprinderile înglobate sînt radiate din registrul de stat al comerțului, iar actele de constituire vor fi modificate.

8.1.2. Dezmembrarea se realizează prin două procedee:

4. Separarea întreprinderilor. Reorganizarea pe calea separării este operațiunea cînd din componența unei întreprinderi care continuă să-și păstreze propria identitate, după reorganizare din cadrul ei se desprind una sau mai multe întreprinderi. Reorganizarea prin separare presupune mai întîi o împărțire a patrimoniului întreprinderii și noua întreprindere dobîndește drepturile și obligațiile întreprinderii separate după separare.

5. Divizarea întreprinderilor. Prin reorganizare pe calea divizării se înțelege operațiunea când o întreprindere își pierde propria identitate divizându-se în două sau mai multe întreprinderi. În acest caz, în urma divizării, drepturile și obligațiile întreprinderii care dispare trec în părți corespunzătoare la cele care se nasc. Întreprinderea se radiază din Registrul de Stat și sânt înregistrate întreprinderile noi constituite.

6. Transformarea întreprinderii, fiind operațiunea de schimbare a formei juridice de organizare a întreprinderii. În acest caz întreprinderea existentă își continuă activitatea, dar sub o altă formă și aici nu poate fi vorba despre o transformare a drepturilor și obligațiilor. Ex.: o S.R.L. se poate transforma în S.A. prin divizarea capitalului social în fracțiuni egale numite acțiuni. Reorganizarea este o operațiune care aduce modificări patrimoniului întreprinderii, însă prin aceasta poate leza drepturile creditorilor ei. Hotărârea de reorganizare adoptată de organul suprem trebuie să fie adusă la cunoștința creditorilor prin publicarea ei în monitorul oficial al RM.

8.2. Lichidarea întreprinderilor.

Temei pentru lichidarea întreprinderilor servesc:

- expirarea termenului de activitate;
- reducerea capitalului social mai jos de minimum stabilit de lege;
- hotărârea de lichidare a organului suprem al întreprinderii;
- anularea actelor consultative de către instanța de judecată;
- reducerea membrilor;
- declararea stării de faliment.

Lichidarea poate avea loc din propria inițiativă, numită lichidare voluntară, precum și forțată – la decizia instanței de judecată.

Lichidarea voluntară. Întreprinderea se lichidează voluntar:

- dacă a expirat termenul pentru care a fost constituită;
- dacă a hotărât organul suprem de decizie;
- dacă și-a atins scopul propus.

La apariția unui temei de lichidare organul care a adoptat o astfel de hotărâre va numi în același timp o comisie de lichidare și va stabili un termen de înaintare a pretențiilor. Comisia de lichidare va publica în Monitorul Oficial un aviz privind lichidarea întreprinderii și începând cu data publicării împuternicirile de administrare a întreprinderii trec la comisia de lichidare. De la aceiași dată pe toate documentele semnate în numele întreprinderii și anume pe denumirea de firmă vor fi aplicate cuvintele „în proces de lichidare”.

În această perioadă întreprinderea pierde dreptul de a încheia noi contracte. Comisia de lichidare are câteva împuterniciri:

- de a cere de la debitorii întreprinderii în curs de lichidare achitarea datoriilor;
- de a satisface cerințele creditorilor întreprinderii;
- de a termina tranzacțiile deja încheiate;
- de a reprezenta întreprinderea în instanțele judecătorești;

- de a întocmi bilanța de lichidare.

Pentru radierea întreprinderii vor fi depuse la camera înregistrării de stat următoarele documente:

- cererea de fondare;
- decizia fondatorului ori procesul verbal cu privire la lichidare;
- monitorul oficial în care a fost publicată hotărârea de lichidare;
- certificatul cu privire la lichidarea contului bancar;
- certificatul cu privire la predarea ștampilelor pentru a fi nimicite;
- certificatul de la fondul social;
- actele de constituire ale întreprinderii în original;
- certificatul înregistrării de stat.

Lichidarea forțată este efectuată în baza hotărârii judecătorești dacă:

- întreprinderea a încălcat prevederile privind practicarea unui gen de activitate;
- actele constitutive ale întreprinderii au fost declarate nule;
- dacă întreprinderea a dat faliment.

TEMATICA REFERATELOR

Pentru lucru individual la disciplina - Dreptul Afacerilor

- 1 Activitatea de întreprinzător in Republica Moldova și reglementarea juridică a acesteia.
- 2 Caracteristica generală a întreprinzătorului individual în Republica Moldova.
- 3 Caracteristica generală a Actului de constituire a societăților comerciale in Republica Moldova.
- 4 Înregistrarea de stat a persoanelor juridice cu scop lucrative în Republica Moldova.
- 5 Caracteristica generală a societății cu răspundere limitată.
- 6 Caracteristica generală a societății pe acțiuni și modul ei de constituire.
- 7 Funcționarea societății pe acțiuni.
- 8 Caracteristica generală a Capitalului social și a valorilor mobiliare a societății pe acțiuni.
  - 9 Caracteristica generală a întreprinderilor cu capital public (întreprinderea de stat și municipală).
- 10 Caracteristica generală a Atributelor de identificare a persoanei juridice cu scop lucrativ.
- 11 Caracteristica generală a Reorganizării persoanelor juridice cu scop lucrativ.
- 12 Dizolvarea și lichidarea persoanelor juridice cu scop lucrativ.
- 13 Protecția concurenței loiale in legislația Republicii Moldovei.
- 14 Caracteristica generală a patrimoniului societății comerciale.
  - 15 Caracteristica generală a procesului de Insolvabilitate a întreprinzătorului individual.
- 16 Caracteristica generală a Statutului juridic al administratorului persoanei juridice cu scop lucrativ.
- 17 Intentarea procesului de insolvabilitate și aplicarea procedurii planului societății insolvabile.
- 18 Intentarea procesului de insolvabilitate și aplicarea procedurii de lichidare a societății insolvabile.

SUBIECTE PENTRU EXAMEN

la disciplina “Dreptul afacerilor”

1. Activitatea de întreprinzător. Noțiunea și elementele activității de întreprinzător.
2. Reglementarea juridică a activității de întreprinzător. Acțiunile interzise, monopol de stat și monopol natural
3. Subiectele dreptului afacerilor. Clasificarea persoanelor juridice cu scop lucrativ
4. Constituirea persoanelor juridice cu scop lucrativ.
5. Actul de constituire și modul de înregistrare a persoanei juridice cu scop lucrativ.
6. Funcționarea persoanelor juridice cu scop lucrativ. Organele obligatorii și facultative.
7. Adunarea generală a persoanei juridice. Locul acesteia în ierarhia organelor persoanei juridice.
8. Organul executiv al persoanei juridice. Modul de numire, revocare a acestuia și funcțiile sale.
9. Organul reprezentativ și de control a persoanei juridice cu scop lucrativ. Modul de alegere și revocare. Convocarea și funcțiile acestora.
10. Caracteristica generală a regimului juridic și componența patrimoniului persoanelor juridice cu scop lucrativ.
11. Modul de majorare și micșorare a capitalului social al persoanei juridice cu scop lucrativ.
12. Caracteristica generală a procedurii de reorganizare a persoanelor juridice cu scop lucrativ.
13. Reorganizarea prin fuziune a persoanei juridice.
14. Reorganizarea prin dezmembrare a persoanei juridice.
15. Reorganizarea prin transformare a persoanei juridice.
16. Caracteristica generală a dizolvării și lichidării persoanelor juridice cu scop lucrativ.
17. Dizolvarea voluntară și dizolvarea forțată a persoanelor juridice cu scop lucrativ.
18. Procedura lichidării persoanelor juridice. Atribuțiile principale ale lichidatorului persoanei juridice cu scop lucrativ.
19. Insolvabilitatea întreprinzătorilor. Caracteristica generală și temeiurile de intentare a insolvabilității.
20. Caracteristica generală a participanților la procesul de insolvabilitate.
21. Creditorii, clasele acestora și drepturile creditorilor.
22. Societățile de persoane
23. Societatea cu răspundere limitată
24. Societatea pe acțiuni
25. Societățile cooperatiste (cooperativa de întreprinzător și de producție)
26. Întreprinderea de stat și întreprinderea municipală

BIBLIOGRAFIE

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948..
2. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16.12.1966
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966.
4. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale din 04.11.1950 și Protocoalele adiționale:
5. Constituția Republicii Moldova din 29.07.94// Monitorul Oficial al R. Moldova nr.1 din 12.08.1994;
6. Codul civil nr.1107/2002, publicat in Monitorul Oficial, 2002, nr.82-86.
7. Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.1992, MO, 1994, nr.2.
8. Legea cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali nr. 220-XVI din 19.10.2007, MO nr.184-187, 2007;
9. Legea cu privire la societățile pe acțiuni nr. 1134-XIII din 2.04.1997, MO, 1997, nr.38-39.
10. Legea cu privire la piața valorile mobiliare nr.199-XIV, 18.XI.1998, MO, 1999, nr.27-28.
11. Legea Republicii Moldova nr. 171/11.07.2012 privind piața de capital //Monitorul Oficial 193-197/665, 14.09.2012;
12. Legea privind societățile cu răspundere limitată nr.135-XVI din 14.06.2007.
13. Legea cu privire la investiții in activitatea de întreprinzător din 18.03.2004 //Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 64-66/344 din 23.04.2004;
14. Legea insolvențității nr. 149 din 29.06.2012, MO, 2012, nr.193-197.
15. Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător nr. 451-XV din 30.07.2001, MO, 2001, nr. 108-109.
16. Legea cu privire la patenta de întreprinzător nr.93-XIV din 5.07.1998, MO, 1998, nr.72-73.
17. Legea privind cooperativele de producție nr.1007/2002, MO, 2002, nr.71-73.
18. Legea privind cooperativele de întreprinzător nr.73/2001, MO, 2001, nr.49-50.
19. Legea cu privire la întreprinderea de stat nr.146-XIII din 16.06.1994, MO, 1994, nr.2.
20. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995, MO, 1996, nr.1.
21. Legea cu privire la grupele financiar industriale nr.1418/2000, MO, nr.27-28/2001;
22. Legea privind gospodăriile țărănești (de fermier), nr.1353/2000, MO, nr. 14-15;
23. Legea nr.206/2006 privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii //MO nr.126-130/2006.
24. Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007, MO, 2007, nr.90-93.
25. Legea concurenței Nr. 183 din 11.07.2012, MO-193-197, 2012;
26. Legea privind măsurile antidumping, compensatorii și de salvagardare nr.820/2000, MO-5-7/2001;
27. Legea privind zonele economice libere nr.440/2001, MO, 2001, nr.108-109;
28. Legea nr. 625 din 03.11.95 cu privire la Zona Antreprenoriatului Liber "Expo-Business-Chișinău" //Monitorul Oficial 73/857 din 28.12.1995;
29. Legea nr. 1295 din 25.07.2002 privind Zona Economică Liberă "Ungheni-business" //Monitorul Oficial 113-114/898 din 05.08.2002;
30. Legea nr. 1565 din 26.02.98 privind Zona Antreprenoriatului Liber - Parcul de Producție "Otaci-Business" //Monitorul Oficial 36-37/242 din 23.04.1998;
31. Legea nr. 1529 din 19.02.98 privind Zona Antreprenoriatului Liber -Parcul de Producție "Taraclia" //Monitorul Oficial 36-37/238 din 23.04.1998;
32. Legea nr. 626 din 03.11.95 privind Zona Antreprenoriatului Liber "Tvardița" //Monitorul Oficial 73/859 din 28.12.1995;
33. Legea privind Comisia Națională a Valorilor Mobiliare nr.192-XIV din 12.11.1998, MO, 1998, nr.22-23.
34. Legea privind protecția mediului înconjurător nr.1516-XII din 16.06.1993, Monitorul, 1993,

- nr.10.
35. Regulamentul – model al întreprinderii municipale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.387 din 06.06.1994, MO, 1994, nr.2.
  36. Hotărârea Guvernului cu privire la reglementarea monopolurilor, nr. 582 din 17.08.95, MO, 1995, nr. 59-60.
  37. Hotărârea Guvernului nr. 977 privind înregistrarea gospodăriilor țărănești (de fermier) din 14.09.2001// Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 116-118/1045 din 27.09.2001.
  38. Hotărârea CNVM cu privire la indicații referitor la procedura de schimb a hârtiilor de valoare în legătură cu reorganizarea societăților pe acțiuni nr.76 din 29.12.1997, MO, 2000, nr.42-44.
  39. Hotărârea Guvernului nr. 783 din 17.06.2002 despre aprobarea Concepției privind crearea și dezvoltarea zonelor economice libere //Monitorul Oficial 91-94/884 din 27.06.2002.
  40. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, nr.259-XV din 15.07.2004, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.125-129/66 din 30.07.2004.
  41. Legea privind protecția invențiilor, nr. 50-XVI din 07.03.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.117-119/455 din 04.07.2008.
  42. Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr. 161-XVI din 12.07.2007, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 136-140/577 din 31.08.2007
  43. Legea privind protecția mărcilor nr.38-XVI din 29.02.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.99-101/362 din 06.06.2008.
  44. Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate nr. 66-XVI din 27.03.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 134-137/527 din 25.07.2008.
  45. Legea privind protecția soiurilor de plante nr. 39-XVI din 29.02.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 99-101/364 din 06.06.2008.
  46. Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe
  47. Legea Republicii Moldova cu privire la difuzarea exemplarelor de opere și fonograme nr. 1459-XV, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.11-13/42 din 30.01.2003
  48. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea de evaluare Nr.989-XV din 18.04.2002, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.102/773 din 16.07.2002.
  49. ROȘCA NICOLAE. BAIEȘ, SERGIU. *Dreptul afacerilor*. Vol. I., Chișinău, 2004, 453 p.
  50. ROȘCA NICOLAE. BAIEȘ, SERGIU. *Dreptul afacerilor*. Vol. II., Chișinău, 2006, 432 p.
  51. ROȘCA, NICOLAE. Fondarea, înregistrarea și personalitatea juridică a societății comerciale, autoreferat a tezei de doctor în drept. Chișinău, 2003, p. 26;
  52. Comentariu la Codul civil al Republicii Moldova, volumul I, Chișinău, 2006.
  53. CHIRIAC, ANDREI. *Aspecte istorico-teoretice a persoanei juridice în legislația Republicii Moldova*. Ed. Cartdidact, Chișinău, 2001, 175p.
  54. LAZĂR, TUDOR. *Societatea comercială persoană juridică în economia de piață*. Chișinău, 2000.
  55. Comentariu la Codul civil al Republicii Moldova, Colectiv de autori, Chișinău, 2006;
  56. КАЛЕННИК А.Б. *Коммерческое право*. Chișinău, 2004, 266 c.
  57. ROȘCA, NICOLAE. *Considerațiuni privind capacitatea civilă a societății comerciale*. In Avocatul poporului, 2003, nr.11-12.
  58. MĂMĂLIGĂ SERGIU, *Societatea pe acțiuni, Comentariu la Legea nr.1134-XIII/1997*, Museum, Chișinău, 2001.
  59. GRIBINCEA LILIA, *Dreptul comerțului internațional*, Chișinău, 2000.
  60. BURAC VICTOR, *Drept bancar*, Chișinău, 2001, p.50-58, p.137-179;
  61. ROȘCA, NICOLAE. *Unele considerațiuni privind fondatorii societății comerciale*. In: Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM pe anii 2000/2002”. Chișinău, 2003, p.123-124.
  62. ROȘCA, NICOLAE. *Nulitatea societății comerciale și consecințele ei*. In: Conferința corpului didactico-științific, „Bilanțul activității științifice a USM pe anii 2000/2002”,

- Chișinău, 2003, p.125-126.
63. ROȘCA, NICOLAE. *Înregistrarea de stat a societăților comerciale prin prisma noului Cod civil al Republicii Moldova*. In: Buletinul Judecătorei Economice și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, 2003, nr.5, p. 9-14.
  64. ROȘCA, NICOLAE. *Considerațiuni asupra conținutului denumirii de firmă a societății comerciale*. In: Buletinul Judecătorei Economice și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, 2003, nr.6, p.6-12.
  65. ROȘCA, NICOLAE. *Unele aspecte juridice ale activității economice aducătoare de profit*. In: Avocatul poporului, 2000, nr. 7-9.
  66. ROȘCA, NICOLAE. *Aspecte juridice ale noțiunii de capital social al societății cu răspundere limitată și formarea acestuia*. In: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Serie nouă, nr.5, Chișinău, 2001, p.94-103.
  67. ROȘCA, NICOLAE. *Considerațiuni asupra noțiunii de persoană juridică de drept privat și asupra structurii organizatorice a acesteia*. In: Avocatul Poporului, 2003, nr.3-4, p.15-19.
  68. MĂRGINEANU GABRIEL, MĂRGINEANU LILIA, *Dreptul afacerilor*, Chișinău, 2004, 722 p.
  69. VLADISLAV RUSU, GHENADIE FOCȘA, *Curs de drept comercial*, Chișinău, 2006, 432 p.
  70. CĂRPENARU, STANCIU. *Drept comercial roman*, ALL BECK, București, 2001, 646 p.
  71. CĂRPENARU, STANCIU. PREDOIU, C. DAVID, S. PIPERA, Gh. *Societățile comerciale. Reglementare, doctrină, jurisprudență*. Ed. ALL BECK, București, ed. II-a, 2002, 611 p.
  72. CĂRCEI, ELENA. *Societățile comerciale pe acțiuni*. ALLBECK, București, 2000, p.428.
  73. ANGENI, SMARANDA. VOLONCIU, MAGDA. STOICA, CAMELIA. LOSTUN, MONICA GABRIELA. *Drept comercial, Oscar Print*, București, 2000, 206 p.
  74. ACOSTIOAIE, Constantin. *Drept comercial*. Note de curs. Ed. Fundației “Chemarea”, Iași, 1998, 268 p.
  75. BĂCANU, ION. *Firma și emblema comercială*. Lumina Lex, București, 1998, 143 p.
  76. BĂCANU, ION. *Capitalul social al societăților comerciale*. Lumina Lex, București, 1999, 316 p.
  77. ȚICLEA, ALEXANDRU. BARSAN, CORNELIU. TOMA, MIRCEA. SUCEAVĂ, ION. EREDEI, VIRGIL. STICLARU, MARIANA. *Societățile comerciale de la A la Z*, Vol.1. Cartea de editură și presă „Șansa” SRL, București, 1999, 732 p.
  78. VONICA, ROMUL PETRU. *Dreptul societăților comerciale*. Ed. Lumina Lex, București, 2000, 696 p.
  79. SAVU, TIBERIU. *Societățile comerciale și acquis-ul comunitar*. Tribuna Economică, București, 2001, 195 p.
  80. LAZĂR, TUDOR. *Societatea comercială persoană juridică în economia de piață*. Chișinău, 2000, 207 p.
  81. LUPAN, ERNEST. *Drept civil. Persoana juridică*. Lumina Lex, București, 2000.
  82. ȘAGUNA, D. D. NICULESCU, M.R. *Societăți comerciale europene*. Ed. „Oscar Print”, București, 1996.
  83. VONICA ROMUL PETRU, *Drept comercial, partea generală* Ed. Lumina Lex, București, 2000.
  84. Revista de drept comercial;
  85. MARC HASEL, *Administrarea societăților pe acțiuni în economia de piață și de tranziție*, editura “ALL”, București.
  86. FUEREA AUGUSTIN, *Drept comunitar al afacerilor*, București, 2003.
  87. TIBERIU GABRIEL SAVU, *societățile comerciale și acquis-ul comunitar*, București, 2001.
  88. ШИШКА Р.Б., и др., *Предпринимательское право, Украины Харьков, 2001, с. 622*.
  89. ПОЛЯКОВ Б. М., *право несостоятельности Украины, Киев, 2003, с. 436*.
  90. ГУЩИН В. В., ДМИТРИЕВ, Ю.А. *Российское предпринимательское право, Москва, 2005, с.735*.

91. БУЗАНОВ, В. *Право на фирму как объект гражданского оборота.* // *Хозяйство и право*, 2002, №.8.
92. ГОЛОФАЕВ, В. Содержание и структура фирменных наименований субъектов предпринимательство, // *Хозяйство и право*, 2002, №.4.
93. ГРИБАНОВ, А. Правовая природа предприятия – имущественного комплекса в праве России, // *Хозяйство и право*, 2003. №7.
94. ГРИБАНОВ, А. *Понятия предприятия в российском гражданском праве,* // *Хозяйство и право*, 2003. №5, с.62-70.
95. КАДЫШЕВ, О.В. Унификация и гармонизация норм международного частного права в отношении определения государственной принадлежности иностранных юридических лиц// *Вестник Московского Университета, Серия 11, Право*, 2002, №.3.
96. КОЗЛОВА, Е. *Предприятия как объект и субъект права,* // *Российская юстиция*, 2002, № 8, с.18-19. Козлова Н.В. *Проблемы частного права,* Вестник Московского Университета, Серия Право, 2002, №.5, с.32-57
97. Bodoaşcă Teodor, *Dreptul Proprietății Intelectuale*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București 2007.
98. Chibac, G., Băieșu, A., Rotari, A., Efrim, O. *Drept civil. Contracte speciale. Vol. III.* Ed. a 2-a. Chișinău: Cartier juridic, 2005.
99. Chiroșca D., Gribincea D., Rusu Iu., Barba V., Macovei Gh. *Protecția proprietății intelectuale. Drept concurențial. Procedura insolvenței.* – Chișinău: Elan Poligraf, 2009, 288 p.
100. Chiroșca Dorian, *Conținutul și natura juridică a dreptului subiectiv de autor*, Chișinău: AGEPI, 2007.
101. Ciutacu Florin, *Dreptul de proprietate intelectuală/ Culegere de spețe. Modele de contracte*, Ed. Themis Art, 2005.
102. Cocoș Ștefan, A,B,C- ul protecției și valorificării proprietății industriale, Ed. Rosetti, București, 2003.
103. Ionașcu, A., Comșa, N., Mureșan, M. *Dreptul de autor în R.S. România.* București: Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1986.
104. Olteanu Gabriel, *Dreptul Proprietății Intelectuale*, Ed. C.H.Beck, București 2007.
105. Romițan Ciprian Raul, *Drepturile morale de autor*, Ed. Universul juridic, București 2007
106. Roș Viorel, *Dreptul proprietății intelectuale*, București, 2001;
107. Roș, V., Dragoș, B., Spineanu-matei, O. *Dreptul de autor și drepturile conexe.* București: ALL Beck, 2005.
108. Spineanu-Matei Octavia, *Proprietate intelectuală (3)/ Practică judiciară 2007-2008*, Ed. Hamangiu, București 2009.
109. Volcinski Victor, Chiroșca Dorian, *Dreptul proprietății intelectuale*, Chișinău: Museum, 2001.
110. Alain Rallet, *Droit d’auteur et numérique*, Paris-2005.
111. Antoine Braun, *Precis des marques de produits et de service.*
112. Bertrand, A. *Le droit d’auteur et les droits voisins.* Deuxième édition. Paris: DALLOZ, 1999.
113. Colombet, C. *Propriété littéraire et artistique et droits voisins.* Paris: DALLOZ, 1999.
114. Cohen Denis, *Le nouveau droit des dessins et modèles*, ed. Economica-2002
115. *Code de la Propriete intellectuelle*, 2005 ed. DALLOZ, ou LITEC.
116. Denis D., *Appellation d’origine et indication de provenance aut.* ed. DALLOZ, 1995
117. *Droit intellectuels et concurrence deloyale: pour une protection des droits intellectuels par l’action en concurrence deloyale.* aut. Andrée Puttemans; Bruxelles, Bruylant.
118. Gastinel Eric, *La marque communautaire.* Paris, LSDY-1998.
119. Isabelle de Lamber, *Dictionnaire comparé du droit d’auteur et du copyright.*
120. Piotraut, J.-L., Dechristé, P.-J. *Jugements et arrêts fondamentaux de la propriété intellectuelle.* Paris: Tec et Doc, 2002.
121. Pollaud-Dulian, F. *Le droit d’auteur.* Paris: ECONOMICA, 2005.